

Thesisonderwerpen uit de cultureel erfgoedsector - Academiejaar 2023-2024

LET OP! Hou er rekening mee dat de thesissen georganiseerd zijn volgens de reglementen van je opleiding! Bij een aantal opleidingen mag je het onderwerp enkel kiezen op basis van een lijst die de opleiding heeft goedgekeurd.

Deze lijst wordt regelmatig aangevuld, dus check www.faro.be/vacatures voor de meest recente versie!

De onderwerpen met een * worden ook aangeboden via de wetenschapswinkel. Dat betekent dat studenten extra ondersteuning kunnen krijgen als ze dit thema opnemen. Mooi meegenomen dus! Kijk voor meer info op: <https://databank.wetenschapswinkel.be/>

1. MUSEOLOGIE, EDUCATIE EN PUBLIEKSWERKING	3
1.1. Piloottraject voor de educatieve werking van Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis	3
1.2. De geschiedenis van het Provinciaal Museum voor Moderne Kunst	4
2. IMMATERIEEL ERFGOED	5
2.1. Inventariseren van immaterieel erfgoed	5
2.2. De professionele erfgoedpraktijk van immaterieel erfgoed	5
2.3. Immaterieel-erfgoedbeleid: erfgoedgemeenschappen centraal?	6
2.4. Immaterieel erfgoed, onderwijs en educatie	6
2.5. Toerisme	7
2.6. Op het snijvlak van immaterieel erfgoed en welzijn	8
2.7. Immaterieel erfgoed & Sociaal-cultureel Werk	8
2.8. (Inter)nationaal immaterieel erfgoedbeleid:	9
2.9. Ethiek en rechten	9
2.10. Digitalisering immaterieel erfgoed	10
2.11. Communicatie en journalistiek	10
2.12. Immaterieel erfgoed in kunstcreatie en audiovisuele opleidingen	11
2.13. Immaterieel erfgoed en duurzaamheid	11
2.14. dataverzameling en -monitoring rond immaterieel erfgoed in Vlaanderen	11
3. HISTORISCHE ONDERWERPEN (MIDDELEEUWEN - 19DE EEUW)	11
3.1. Plan van leper uit 1564	12
3.2. Beeldenstorm leper	12
3.3. Historische kaarten van Mortsel	12
3.4. Collegedictaat van Cornelius Valerius van Auwater uit Freiburg (ms. 1649)	12

3.5. Album amicorum van Petrus Mylaeus (ms. 1426)	13
3.6. Album amicorum van Frederik van Reede, 1571-1572 (ms. 1992)	13
3.7. Leuvense collegedictaten	13
3.8. Professoren Oude universiteit van Leuven	14
3.9. Ordonnantie reghele ende maniere van levne omme de beghijnen (ms. 1259).....	14
3.10. Traité de la confession en vieux gaulois, 1467 (ms. 1079)	14
3.11. Juridische tekst, vermoedelijk uit de eerste helft van de vijftiende eeuw (ms. 1654)	15
3.12. Censuur in oude drukken en incunabelen	15
3.13. Bibliotheekgeschiedenis	15
3.14. Volksontwikkeling en progressief liberalisme te Verviers. De casus van de 'bibliothèque Gilon' (1877-1899)*	16
3.15.....	16
3.16. De buitenlandse carrière van Edouard De Jaegher (1806-1883).....	16
3.17. Het zoeavenkorps (1867-1960)	16
3.18. Geschiedenis van het domein Altena in Kontich	17
3.19. Ontstaan en evolutie van schuttersgilden	17
3.20. Trabollen	17
3.21. Gaslantaarns	17
3.22. Turfexploitatie in de vroegmoderne periode	18
4. HISTORISCHE ONDERWERPEN 20STE EEUW	18
4.1. Historische onderwerpen uit Roeselare.....	18
4.2. De impact van de Eerste Wereldoorlog op de rentabiliteit van grondbezit van de landadel, casus Leonie Keingiaert *	19
4.3. Een bedrijfsgeschiedenis van de Gentse boekhandel/uitgeverij/drukkerij Adolphe Hoste (late 19de eeuw-late 20ste eeuw). *	19
4.4. Uitgeverij J. Hoste als stripuitgeverij (1978-1989)*	20
4.5. De naoorlogse geschiedenis van de tak West-Vlaanderen van het Algemeen Verbond ter Bevordering van het Officieel Neutraal Onderwijs (1945-1975)*	20
4.6. De Liberale gedachte en actie, 20 jaar liberale gastprogramma's op tv door de Stichting Arthur Vanderpoorten*	21
4.7. Het repertoire van een lokale liberale muziekvereniging (19de-20ste eeuw)*	21
4.8. De kiescampagne van de Liberale Partij voor de wetgevende verkiezingen van 1936* 21	
4.9. De werking van beroepsverenigingen. De casus van architectenverenigingen (in Oost- Vlaanderen) tussen 1888 en 1935. *	22
4.10. Liberale turnclubs in het eerste kwart van de twintigste eeuw*	22
4.11. Hoe positioneerden liberalen in België zich tussen 1886 en 1948 ideologisch ten opzichte van het vrouwenstemrecht? *	23
4.12. Het Willemsfonds: geschiedenis van een lokale afdeling (19de-20ste eeuw)*	23
4.13. Robbert Godding als minister van Koloniën (1945-1947)*	23
4.14. Weverij Catteau-Gauquie.....	24
4.15. Analyse jachtrechten van de adel in het Interbellum, casus Leonie Keingiaert*	24
4.16. Personenonderzoek Michiel Delrue*	25
4.17. Onderwijs- en opvoedingsgeschiedenis.....	25
4.18. Multiculturaliteit	26
4.19. Milieu, duurzaamheid, gezondheid, burgerschap, participatie	26
4.20. Onderwerpen van het War Heritage Institute	26
5. KUNSTHISTORISCHE EN LITERAIRE ONDERWERPEN	27
5.1. Jan Thomas van Yperen (laatste leerling Rubens)	27
5.2. Studie van Belgische prentbriefkaarten	27
5.3. Onderzoek op en over devotionalia	27
5.4. Digitale editie (bijvoorbeeld met Transkribus) van een brievenkorpus.	28

5.5. Het netwerk van kunstcritici	28
5.6. Boekillustratie	28
5.7. Theater vernieuwing.....	28
5.8. Jeugdliteratuur	29
5.9. Andere onderwerpen uit het Letterenhuis.....	29
6. ONDERWERPEN OVER ARCHITECTUUR EN LANDSCHAP	29
6.1. Herita	29
6.2. Biografie van Georges Ritte en bouwactiviteiten.....	29
6.3. Bouwen, architectuur en ruimtelijke vormgeving met oog voor immaterieel- erfgoedpraktijken.....	30
6.4. Sociaalhistorisch huizenonderzoek in Openluchtmuseum Bokrijk.....	30
6.5. Onderzoek historische restauratietechnieken in Openluchtmuseum Bokrijk.....	30
7. GENDER: VROEGER EN VANDAAG	31
7.1. Gender en religie.....	31
7.2. Gender en onderwijs.....	31
7.3. Genderdiversiteit en het erfgoedveld.	31
8. ARCHEOLOGISCHE EN GEOGRAFISCHE ONDERWERPEN	32
8.1. Evolutie van het landschapsgebruik in de Benedenscheldevallei in de periode 2000 v.C. - 900 n.C.:	32
8.2. De Merovingische occupatie in de regio Schelde-Durme	32
8.3. Mottekastelen in de regio Schelde-Durme	32
8.4. Sites met walgracht in de regio Schelde-Durme	33
8.5. Typologie dorpen in de regio Schelde-Durme.....	33
8.6. Rivierinsnijdingen in de regio Schelde-Durme	33
8.7. Rivierduinen in de regio Schelde-Durme	33
8.8. Getijden in de regio Schelde-Durme	34
9. ORGANISATIE EN MANAGEMENT	34
9.1. Religieus erfgoed en marketing. Het opstellen van een marketingplan	34
9.2. Intersectoraal werken rond immaterieel erfgoed	34

1. MUSEOLOGIE, EDUCATIE EN PUBLIEKSWERKING

1.1. Pilottraject voor de educatieve werking van Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis is het archief van sociaal, humanitair en ecologisch geëngageerde bewegingen en personen, vanaf het begin van de 19de eeuw tot vandaag. Van de socialistische arbeidersbeweging over genderorganisaties en vredesbewegingen tot milieu- en migrantenorganisaties.

Amsab-ISG verricht onderzoek naar de verschillende aspecten van die sociaal-emanipatorische bewegingen en publiceert hierover in boeken en tijdschriften, waaronder het eigen driemaandelijks tijdschrift Brood & Rozen. Tijdschrift voor de Geschiedenis van Sociale Bewegingen.

Amsab-ISG is ook een publieksinstelling die het publiek actief bij haar werking betreft. Amsab-ISG beoogt met dit pilottraject de educatieve werking duurzaam uit te bouwen. Concreet ontwikkelt de masterscriptie een educatief pakket voor de derde graad ASO.

De scriptie bestaat uit drie delen:

1. Het scannen van de collectie op thema's die aansluiten bij de nieuwe sleutelcompetenties en de leerstof van de derde graad.
2. Het ontwerpen van een educatief pakket met één van die thema's
3. Het empirisch testen van het ontworpen lespakket

Wij bieden:

- > Ondersteuning van een collectiemedewerker om de collectie te leren kennen en om interessant materiaal (film, foto, audio, ...) voor de les te verzamelen
- > Ondersteuning van onze onderzoekers om de les te contextualiseren
- > Ondersteuning door Joris Van Doorselaere voor het testen van het lespakket
- > Het resultaat van de scriptie kan in Brood & Rozen gepubliceerd worden
- > Praktisch voordeel: we huizen in de Bagattenstraat, vlakbij de Blandijn en zoeken een nabijgelegen school om het pakket te testen

Interesse? Contacteer fady.labib@amsab.be en info@amsab.be

1.2. De geschiedenis van het Provinciaal Museum voor Moderne Kunst

Het archief van het Provinciaal Museum voor Moderne Kunst-Provinciaal Museum Constant Permeke, en het archief van conservator en museumdirecteur Willy Van den Bussche worden beide bewaard in het Provinciaal Archief West-Vlaanderen. Deze archieven zijn onlangs geïnventariseerd en gewaardeerd. Meer info is te vinden op de projectwebsite.

Tijdens het waarderingstraject zijn meerdere voorstellen geformuleerd voor onderzoek en verdere ontsluiting van de archieven.

Onderzoeksthema's:

- > Een biografie van Willy Van den Bussche
- > Het netwerk van een museumdirecteur en de invloed ervan op het tentoonstellingsbeleid
- > Het ontstaan van musea voor moderne en hedendaagse kunst in de 20ste eeuw in Vlaanderen, incl. de zoektocht naar een museumgebouw
- > Vergelijkende studie naar de archieven van de directeurs van de musea voor moderne en hedendaagse kunst
- > Een verkenning van de manieren waarop het archief van een museumdirecteur kan dienen als basis voor onderzoek en onderwijs over museologie en museumpraktijk
- > Een onderzoek naar de rol van de museumdirecteur bij de ontwikkeling van het museum als culturele instelling en hoe dit heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van de kunstgeschiedenis
- > Een onderzoek naar de relatie tussen de museumdirecteur en kunstenaars en hoe dit de ontwikkeling van hun werk heeft beïnvloed
- > Een onderzoek naar de rol die de persoonlijke smaak van de museumdirecteur speelt bij het verzamelen en tentoonstellen van kunstwerken en hoe dit de samenstelling van de museumcollectie beïnvloedt
- > Onderzoek naar tijdelijke expo's in de publieke ruimte (Triënnale Brugge, Beaufort, ...)
- > Onderzoek naar behoud en beheer van moderne en hedendaagse kunstwerken in een museum
- > Onderzoek naar de aanpak en de evolutie van de promotie en marketing van het museum en tentoonstellingen
- > Onderzoek naar het aankoopbeleid van de Provincie West-Vlaanderen en de evolutie naar een museumcollectie
- > Onderzoek naar het tentoonstellingsbeleid, de professionalisering van de sector en de transformatie van de tentoonstellingsgeschiedenis

Provinciaal Archief West-Vlaanderen

Contact: Isabelle Verheire

2. IMMATERIEEL ERFGOED

2.1. Inventariseren van immaterieel erfgoed

Alle lidstaten van de UNESCO 2003 Conventie nemen het engagement op het immaterieel erfgoed in hun land te inventariseren; het is één van de weinige verplichting die met de ratificatie van deze UNESCO Conventie samenhangen. Zo is er in Vlaanderen de Inventaris Vlaanderen voor immaterieel erfgoed sinds 2012. Internationaal zijn er de UNESCO Lijsten voor immaterieel erfgoed, met (als bekendste) de Representatieve Lijst die wereldwijd zichtbaarheid wil geven aan het diverse levende erfgoed van de mensheid.

In het zog van UNESCO richt het Vlaamse beleid rond inventariseren zich sinds 2018 op 'breder en diverser in kaart brengen van immaterieel erfgoed'. De website immaterieelerfgoed.be werd hiervoor ook vernieuwd in 2018. De resultaten? Meer dan 300 erfgoedpraktijken vonden tussen 2018 en 2022 hun weg naar immaterieelerfgoed.be. Qua diversiteit aan domeinen en wat betreft verschillende groepen in de samenleving (etnisch-cultureel divers, mensen met een beperking, jong & oud, ...) geeft deze website zo steeds meer een beeld van wat leeft in Vlaanderen. Anno 2023 stroomt die veelzijdigheid nog niet door naar de officiële 'Inventaris Vlaanderen'. Maar de interesse groeit, vanuit diverse erfgoedgemeenschappen zijn aanvragen tot erkenning als immaterieel erfgoed op til. Uitkijken wat de komende jaren gaan brengen.

Rond dit topic zijn velerlei insteken voor scripties mogelijk, o.a.

- > Het inventariseren en vormen van lijsten voor immaterieel erfgoed: wat zijn de doelstellingen, aanpak, en effecten van het inventariseren van immaterieel erfgoed?
- > De impact van de opname van immaterieel erfgoed op een lijst: wat zijn de gevolgen van formalisering, 'vererfgoedisering' voor immaterieel erfgoedpraktijken?
- > Zowel algemene studies, als veldonderzoek en casestudies zijn relevant

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.2. De professionele erfgoedpraktijk van immaterieel erfgoed

- > Casestudies immaterieel erfgoed & collectiebeherende instelling (museum, archief): hoe werkt een erfgoedinstelling bewust rond immaterieel erfgoed? Mogelijkheden als doorlichting van de werking, meedenken rond uitbouw immaterieel erfgoedwerking, formuleren van aanbevelingen (beleid, aanpak, scenografie, aanbod, vormgeving, evenement etc.)
- > Immaterieel erfgoed is nog een jonge telg in de professionele erfgoedwerking. Sinds 2017 is de inzet van erfgoedorganisaties op immaterieel-erfgoedwerking structureel verankerd in het Cultureelerfgoeddecreet. Daarnaast zijn er ook projecten waarin immaterieel erfgoed centraal staat of betrokken wordt.

Met een vergelijkende studie van bv. de beleidsplannen van collectiebeheerders ikv immaterieel erfgoed kan onderzocht worden hoe dit zich aftekent in de ontwikkelingen in het veld.

Vergelijkende studie kan ook bv. ingaan op de evolutie tussen de beleidsplannen 2019-2023 in de cultureel-erfgoedsector en de nieuwe beleidsplannen voor periode 2024-2028.

Er kan ook vergelijkende studie gedaan worden tussen de deelsectoren (archieven, musea, erfgoedbibliotheken, dienstverlenende organisaties...), of m.b.t. de invulling van de erfgoedfuncties, de verhoudingen tussen projectwerking structurele werking rond immaterieel erfgoed, enzovoort.

- > Casestudies relatie tussen materieel en immaterieel erfgoed o.b.v. specifiek immaterieel erfgoedpraktijk(en)

- > De rol van erfgoedprofessionals (cultural brokers), erfgoedinstellingen, overheden voor immaterieel erfgoed: literatuur- en praktijkonderzoek
- > Onderzoek naar participatief documenteren van ICE

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.3. Immaterieel-erfgoedbeleid: erfgoedgemeenschappen centraal?

(Bestuurskunde, erfgoedstudies, cultuurmanagement...)

De toekomst van levend erfgoed ligt in mensenhanden: erfgoedgemeenschappen geven praktijken door van generatie op generatie. Soms gaat het vanzelf; soms is er meer nodig, dan komt het erfgoed onder druk. Met het onderschrijven van de 2003 Conventie, nam Vlaanderen het engagement op om immaterieel erfgoed te borgen. Daarbij is nog veel groeiruimte. Het beleid is vandaag sterk geënt op ondersteuning via de professionele sector, maar een beleid waar erfgoedgemeenschappen centraal staan, empowert ook hun initiatieven. Vandaag vallen veel gemeenschappen uit de boot voor diverse beleidsinstrumenten. Binnen de huidige kaders vinden ze vaak geen gepaste financieringskanalen, na het wegvallen van de provinciale kaders en het hervormen van allerhande subsidiekanalen (zie Vlaamse Beleidsvisie immaterieel erfgoed, 2022, p.34). De komende jaren kan op dit vlak veel gebeuren, van impulsen tot structurele steun voor borging en acties, in allerlei grootte-orde, op maat van de noden van de erfgoedgemeenschappen en de inzet van het beleid.

Scriptie-onderzoek en aanbevelingen hierbij zijn volop relevant en welkom!

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.4. Immaterieel erfgoed, onderwijs en educatie

Doorheen de tijden geven mensen tradities, kennis en gebruiken door. Het immaterieel erfgoed dat mensen dragen, beoefenen en beleven, is zo continu ingebed in leerprocessen, doorheen ons hele leven. Het gaat om levend erfgoed dat we aanleren, doen en weer doorgeven.

Vandaar de grote aandacht die in de UNESCO 2003 Conventie -waarin de internationale gemeenschap de krachten bundelt voor het borgen van immaterieel erfgoed- uitgaat naar educatie. Al in de eerste paragrafen van deze internationale verdragstekst (artikel 2.3) wordt het belang van "overdracht, met name door formele en niet-formele educatie" aangehaald.

Sinds een aantal jaren exploreert UNESCO daarbij specifiek de plek van het formele onderwijs binnen die ruimere inzet om het immaterieel erfgoed van de mensheid duurzaam te borgen. Onderwijs kan een grote rol spelen bij het borgen van immaterieel erfgoed. En immaterieel erfgoed kan ook omgekeerd onderwijsprogramma's voeden, met het leren over, door en met immaterieel erfgoed.

In 2018 ging UNESCO met pilootprojecten van start om samen met o.m. leerkrachten en scholen immaterieel erfgoed in curricula te verweven en moedigt lidstaten aan om immaterieel erfgoed in te zetten in de klas. 'Education and transmission' werd ook als het eerste van 8 thematische clusters vooropgezet in het 'Overall Results Framework' dat in 2018 werd goedgekeurd bij de Conventie (een gezamenlijk kader voor de koers van het beleid rond immaterieel erfgoed in alle lidstaten). Het is zonnklaar dat de inzet op het verbinden van immaterieel erfgoed met Onderwijs en Educatie de komende jaren enkel zal groeien. In de vernieuwde Vlaamse beleidsvisie voor immaterieel erfgoed (2022) is het versterken van de integratie van immaterieel erfgoed binnen onderwijs alvast als één van de uitdagingen voor het komende decennium ingeschreven.

In Vlaanderen staan we in het onderwijsveld rond immaterieel-erfgoededucatie aan het prille begin. Daar kunnen we de komende jaren vele stappen zetten.

Daarnaast is er uiteraard ook een bijzonder breed en rijkgeschakeerd speelveld waar niet-formele (cultuur- en erfgoed)educatie, levenslang en levensbreed leren kunnen floreren, denk aan jeugdwerk, sociaal-cultureel volwassenenwerk, alles wat gebeurt in het erfgoedveld bij musea, verenigingen, ...

Hoe kunnen we in Vlaanderen optimaal rond de inzet op educatie aan de slag gaan in de komende jaren? Welke doelen, prioriteiten, en aandachtspunten kunnen we stellen? Hoe kan integratie van immaterieel erfgoed in het huidige curriculum vorm krijgen? Wat kunnen we leren over onderwijs en educatie uit de UNESCO rapportage die in 2021 opgemaakt werd in Vlaanderen en in de rest van Europa? Wat kunnen we leren uit bestaande (pilot)projecten en praktijken rond immaterieel erfgoed en educatie, in Vlaanderen of internationaal? Waar liggen nog kansen?

Algemeen onderzoek, veldonderzoek, specifieke deelstudies en casestudies zijn volop welkom!

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.5. Toerisme

Culturele tradities en gebruiken worden graag gepromoot als bestemmingen voor toeristen, zij het lang niet altijd met 'erfgoedbewustzijn'. Denk aan wielertoerisme, culinair genieten van bier uit micro-brouwerijen, friet en artisanaal gemaakte chocola of mattentaart, Brugs kantwerk als uithangbord of souvenir.

Vanuit de betrokkenen bij immaterieel erfgoed is er vaak ook interesse in toeristische ontwikkelingen wanneer bijvoorbeeld een praktijk wordt ingeschreven op de Inventaris Vlaanderen, of op een UNESCO-lijst.

Toerisme kan immaterieel-erfgoedpraktijken kansen bieden, maar (massa)toerisme kan ook schaden. Hoe vind je een balans tussen het ontwikkelen van toerisme en het koesteren en voortleven van immaterieel erfgoed? Hoe kun je het welzijn van de betrokken gemeenschap beter vrijwaren? Het zoeken naar dat evenwicht en goede samenwerking zijn belangrijk voor duurzame ontwikkelingen in toerisme én erfgoed. Het is in lijn met de principes van 'Reizen naar Morgen', en evenzo in lijn met het duurzaam borgen van immaterieel erfgoed.

Voortbouwend op de visie, werkvormen en netwerken voor duurzaam immaterieel-erfgoedtoerisme wordt gewerkt naar toonaangevende en inspirerende praktijkontwikkeling, versterkende dialoog en samenwerking rond duurzaam toerisme met immaterieel erfgoed.

Met jouw scriptie-onderzoek kan je hieraan bijdragen:

- > Onderzoek naar praktijk en beleid voor (duurzaam) toerisme en immaterieel erfgoed: hoe krijgt dit vorm in Vlaanderen?
- > Onderzoek naar de bestaande impact van toerisme op immaterieel erfgoed-praktijken in Vlaanderen
- > Onderzoek naar toeristische valorisatie van immaterieel erfgoed in Vlaanderen en vermarkting van ICE(-elementen) die bv. erkend zijn op Inventaris Vlaanderen, UNESCO lijsten, ...
- > Onderzoek naar de mogelijkheden met de Erfgoedapp i.k.v. immaterieel-erfgoedtoerisme- en ontsluiting
- > Onderzoek i.k.v. ontwikkeling en ontsluiten van content over immaterieel erfgoed i.k.v. het Virtueel museum van Vlaanderen.

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.6. Op het snijvlak van immaterieel erfgoed en welzijn

Reminiscentieprojecten met mensen met dementie vinden al heel wat jaren plaats in de erfgoedsector. In het Verenigd Koninkrijk is 'cultuur op doktersvoorschrift' stilaan ingeburgerd. De stad Brussel begon in het najaar van 2022 met een proefproject hierrond. In Vlaanderen zijn de eerste academische onderzoeken rond welzijn en cultureel erfgoed gestart. Kortom 'culture as cure', als therapie, of op z'n minst als pijnstillend voor wie het psychisch moeilijk heeft, zit in de lift. Maar ook algemeen mentaal welbevinden is belangrijk. Werkplaats immaterieel erfgoed focust met een werkingslijn rond welzijn en immaterieel erfgoed daarom niet louter op immaterieel erfgoed als vorm van therapie of preventie. We zien immaterieel-erfgoedbeleving als een pijler in het uitbouwen van een zinvol leven, in verbinding met anderen. Hoe immaterieel erfgoed samenhangt met menselijk welzijn is ook een thema van duurzame ontwikkeling, en wordt door UNESCO naar voren geschoven als aandachtspunt.

We verwelkomen onderzoek op het snijvlak van immaterieel erfgoed en welzijn, zowel in de Vlaamse context als met een internationaal perspectief. Onderzoek hoe immaterieel-erfgoedbeoefenaars mentaal welzijn ervaren kan volop bijdragen aan een beter inzicht. Het kan nieuwe kennis en praktijkvoorbeelden aanreiken aan de erfgoed-, cultuur- en welzijnssector.

Voorbeelden

- > Onderzoek naar de wijze(n) waarop immaterieel erfgoed bijdraagt tot mentaal welzijn
- > Good practices uit immaterieel erfgoed onderzoeken
- > Onderzoek met een proeftuin rond immaterieel erfgoed (vb. rond ambachten) in de geestelijke gezondheidszorg
- > Onderzoek naar het thema rouw en rouwrituelen, met praktijkvoorbeelden, interviews,...

Algemeen onderzoek, veldonderzoek, specifieke deelstudies en casestudies zijn volop welkom!

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.7. Immaterieel erfgoed & Sociaal-cultureel Werk

Verkenning van mogelijke raakvlakken en mogelijke win-wins (alook eventuele drempels) tussen immaterieel erfgoed en de werkingen in de sociaal-culturele sector / SCW organisaties in de 4 werksoorten: de verenigingen, Vormingplus-centra, landelijke vormingsinstellingen, en de bewegingen. Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

Immaterieel erfgoed en diversiteit: historisch, etnologisch, sociaal-cultureel ... onderzoek

- > Onderzoek naar **de beleving van immaterieel erfgoed** bij een specifieke gemeenschap: bv. bij jongeren, groepen met een migratieachtergrond etc.
- > Onderzoek **naar omgang (beleving, effecten ...) en evolutie** m.b.t. immaterieel erfgoed in specifieke context: immaterieel erfgoed i.k.v. stedelijke context, ICE i.k.v. leven op het platteland ...
- > Onderzoek naar **toepassingen van mondelinge geschiedenis** methodes in de context van het documenteren en borgen van immaterieel erfgoed: hoe kan je dit aanpakken? Zijn er goede voorbeelden? Welke aanbevelingen voor toekomstige inzet van mondelinge geschiedenis i.k.v. immaterieel erfgoed? ...
- > Onderzoek naar **dynamische evolutie van tradities**, hybriditeit van tradities, (de ontwikkeling van) 'nieuw' immaterieel erfgoed in Vlaanderen: bv. nieuwe tradities, tradities die veranderen onder invloed van migratie, integratie, edm)

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.8. (Inter)nationaal immaterieel erfgoedbeleid:

- > Vergelijkende studie van het **Vlaams immaterieel erfgoedbeleid met beleid in Wallonië** en in de buurlanden. Hoe wordt de implementatie van de Unesco Conventie 2003 in beleidspraktijk vertaald in de verschillende landen? Waar liggen raakvlakken en waar verschillen? En wat zijn hiervan de implicaties?
- > Immaterieel erfgoedbeleid op **lokaal en regionaal niveau**: Welke plek krijgt immaterieel erfgoed momenteel binnen een lokaal beleid? In welke mate dringt het Vlaams beleid al dan niet door op lokaal niveau? Onderzoek naar omgang met immaterieel erfgoed i.k.v. stadsontwikkeling, urban management, plattelandsbeleid, e.d.m.
- > Immaterieel erfgoed op **Europees niveau**: hierbij zijn opnieuw diverse insteken mogelijk. Bijvoorbeeld case-studies van grensoverschrijdende samenwerking rond ICE in Europa (vb. rond een ICE-element als kantklossen, kermiscultuur, woonwagewoners ...); studies rond gedeelde uitdagingen als inventarisatie, digitale platforms, standaarden, e.d.m.; studie naar de ontwikkeling van Europees beleid en programma's (fondsen, projecten ...) op Europees niveau in verhouding tot ICE ...

Verkenning van mogelijke cross-overs tussen bestaand internationaal beleid van de Unesco 2003 Conventie en andere beleidsdomeinen. Enkele mogelijke pistes.

- > creatieve industrie : de Unesco 2005 Conventie voor de bescherming en promotie van de diversiteit van culturele uitdrukkingen;
- > documentatie en archief: Unesco Memory of the World Programma
- > musea: Unesco 2015 Aanbeveling omtrent bescherming en promotie van musea en collecties

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.9. Ethiek en rechten

- > **Ethische principes voor beleid en werking rond immaterieel erfgoed**: in 2016 schoof Unesco 12 ethische principes naar voren voor het werken rond immaterieel erfgoed. Hoe kwam Unesco tot deze principes? Waar staan ze voor? En hoe kunnen deze verder naar het beleid en de praktijk in Vlaanderen vertaald worden? Hoe pakt men dit in andere landen aan? Een desktop studie, in combinatie met praktijkverkenning in Vlaanderen en het buitenland.
- > **Controversieel immaterieel erfgoed**: Dierenrechten, mensenrechten, evoluerende wetgevingen, verschuivende normen en gevoeligheden rond bv. ecologie, gezondheid, samenleven in diversiteit ... Immaterieel erfgoed leeft en staat voluit in de maatschappij. Een steeds veranderende en steeds meer geconnecteerde maatschappij die ook met steeds grotere bril kijkt naar alles wat zich afspeelt in het publieke domein. Dit heeft onherroepelijk ook een impact op erfgoed
  - hoe het evolueert; en een impact op de 'erfgoedgemeenschap'
  - hoe mensen het doen en beleven. Een onderzoeksthema met vele mogelijke invalshoeken: een specifieke case (vb. carnavalsstoeten, Zwarte Piet, ganzenrijden, biercultuur, pijproken, vuurwerk ...), topic (vb. dierenrechten, mensenrechten, evoluerende wereldbeelden, gezondheid, etc.), of meer praktijkgerichte insteek naar de omgang hiermee.
- > Studie van (de evolutie alsook de impact van) **Vlaamse en internationale wet- en regelgeving** met raakvlakken aan ICE of één van de 5 domeinen van ICE: meerdere topics mogelijk. Voorbeeld: Immaterieel erfgoed en intellectuele eigendom, regelgeving omtrent event-organisatie, omtrent dierenwelzijn, verdovende producten, ambulante verkoop, onderwijs, certificering van opleiding/vakmanschap ...

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.10. Digitalisering immaterieel erfgoed

De alomtegenwoordige digitale transformatie heeft invloed op vele facetten van cultureel-erfgoedwerking. Voor het borgen van immaterieel erfgoed bieden digitale en technologische omwentelingen de kans om immaterieel-erfgoedpraktijken in kaart te brengen, ze op een dynamische en geïntegreerde manier te presenteren, erover te communiceren, allerlei kruisverbanden en -verwijzingen in beeld te brengen, enzovoort. Een krachtig digitaal platform voor immaterieel erfgoed in Vlaanderen - immaterieelerfgoed.be - vormt hierin de spil.

Daar komen wel allerlei technische en ethische uitdagingen bij kijken.

Immaterieel erfgoed is dynamisch en verandert en evolueert voortdurend. Digitale werkingen rond immaterieel erfgoed worden geacht deze dynamiek te kunnen capteren. Ook is het belangrijk dat de betrokkenen (beoefenaars, traditiedragers,...) van dit levende erfgoed in alle digitale processen medezeggenschap kunnen hebben. Dit is echter niet eenvoudig te realiseren binnen de bestaande digitale systemen en processen rond erfgoed.

In 2024-2028 gaat immaterieelerfgoed.be verder innoveren, verbeteren en groeien om aan deze en andere noden van de uiteenlopende (toekomstige) gebruikers tegemoet te komen.

hier komen heel wat vragen bij aan bod. Interesse om met jouw onderzoek voor je thesis of eindwerk bij te dragen aan de ontwikkelingen rond immaterieel erfgoed en digitalisering?

> Onderzoek naar immaterieel erfgoed en digitale standaarden:

- bestaande standaarden of standaarden in ontwikkeling voor de beschrijving van erfgoed (bv. OSLO en CIDOC-CRM) en thesauri (bv. AAT, Iconclass, schema.org) voor het verrijken van de erfgoedmetadata zijn vaak met moeite of niet toepasbaar op immaterieel erfgoed. Verder onderzoek is dan ook volop aangewezen.
- Studiewerk rond open data, (uitwisselings)standaarden, auteursrechten en licenties, (inter)nationale best practices, ...

> Onderzoek naar de digitale werking van immaterieelerfgoed.be

bv. gebruikersonderzoek o.b.v. interviews, observatie-sessies, bevragingen en heatmapping voeren

> Immaterieel erfgoed en nieuwe digitale technologie: casestudies waarbij verkend wordt hoe nieuwe technologie ingezet kan worden in functie van de transmissie van immaterieel erfgoed (vb. dans, ambachten etc.)

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.11. Communicatie en journalistiek

> Immaterieel erfgoed en media: hoe en waar wordt immaterieel erfgoed vandaag de dag voorgesteld in de media? Welke impact heeft de voorstelling op de perceptie over dit erfgoed? En hoe kan de erfgoedsector hierop inbreken?

> Visuele analyse van promotievideo's van UNESCO erkende erfgoedpraktijken uit vlaanderen .

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.12. Immaterieel erfgoed in kunstcreatie en audiovisuele opleidingen

- > Immaterieel erfgoed als thema in de **kunstencreatie**: onderzoek naar makers die immaterieel erfgoed als thema hebben in hun creatie, inspiratie halen uit ICE methodes, vormtaal, edm. Wat kunnen we daar uit leren?
- > Voor **radio en andere audiovisuele opleidingen**: Een podcastserie over immaterieel erfgoed, documentaire over immaterieel erfgoed, fotografie, ... rond immaterieel erfgoed praktijken, beoefenaars, erfgoedgemeenschappen, traditie, verandering en evolutie,

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.13. Immaterieel erfgoed en duurzaamheid

- > Onderzoek naar **immaterieel erfgoed in relatie tot de Sustainable Development Goals** i.k.v. de VN Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling: verschillende insteken zijn hierbij mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan het verzamelen en onderzoeken van bestaande cases in de 17 SDG velden, het opzetten van praktijkonderzoek rond nieuw op te starten initiatieven rond de SDG's met actieve partners in immaterieel erfgoed ...
- > **Immaterieel erfgoed en duurzaam ondernemen**: Wat kan duurzaam ondernemen in het licht van (een beleid rond het) borgen van immaterieel erfgoed betekenen? Zijn er cases waar we uit kunnen leren (bv. in creatieve economie, micro-economie, duurzaam toerisme ...)? Welke drempels zijn er? Welke kansen zijn er, en hoe kan duurzaam ondernemerschap in ICE versterkt worden? Welke rol hebben de lokale en Vlaamse overheid hierbij? Een verkennende studie.

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

2.14. dataverzameling en -monitoring rond immaterieel erfgoed in Vlaanderen

Datamonitoring in het kader van de beleidsvisie immaterieel erfgoed en het UNESCO Overall results framework

Werkplaats immaterieel erfgoed volgt als organisatie voor immaterieel erfgoed de ontwikkeling van het beleidsveld immaterieel erfgoed op. Aan de hand van de vernieuwde beleidsvisie immaterieel erfgoed en het Unesco Overall Results framework ga je, onder begeleiding van coördinator Jorijn Neyrinck, aan het werk om een set indicatoren te formuleren die we in Vlaanderen structureel kunnen monitoren om de evoluties in dit beleidsveld te documenteren en te kunnen evalueren. In het kader van je praktijkproject kan je een doorlichting van beide kaders doen, alsook eventueel een benchmark in andere Europese landen, hoe daar aan dataverzameling rond immaterieel erfgoed wordt gedaan, om finaal te komen tot de formulering van een haalbare set relevante indicatoren om het komende decennium op te volgen.

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

3. HISTORISCHE ONDERWERPEN (MIDDELEEUWEN - 19DE EEUW)

3.1. Plan van Ieper uit 1564

Het oudste stadsplan van Ieper dateert van 1564. Omdat het plan van nog net voor de Beeldenstorm dateert, verbeeldt dit relatief goed de situatie van de middeleeuwse stad.

Opdracht: Een grondig multidisciplinair onderzoek naar de kaart (zowel qua herkomst als inhoud) kan nieuwe zaken onthullen.

Contact: Hannelore Franck (hannelore.franck@ieper.be)

3.2. Beeldenstorm Ieper

Ieper was na het uitbreken van de Beeldenstorm in Steenvoorde, de eerste echte grote stad waar de Beeldenstorm toesloeg. Door het gebrek aan administratieve bronnen, is deze episode nog veel te weinig onderzocht geweest. Nochtans is er wel degelijk bronmateriaal voorhanden: de stadsrekeningen in de Rekenkamer en de verschillende kronieken bieden interessante perspectieven op de episode.

Contact: Hannelore Franck (hannelore.franck@ieper.be)

3.3. Historische kaarten van Mortsel

De heemkundige kring van Mortsel bestaat binenkort 75 jaar en wil graag een boek samenstellen met alle (de meeste) gekende en relevante kaarten van Mortsel. Vroeger en nu. Van algemene overzichtskaarten (zoals 'novissima et accuratissima brabantiae ducatus tabula' van Henricus Hondius van 1629) over de eigendommen van het Sint-Elisabethgasthuis in Antwerpen (Gasthuishoeven), de kaart van Popp, de kaart op perkament van de eigendommen van het Hof ten Dorpe van 1671 (in eigendom van de heemkundige kring), tot meer gedetailleerde kadasterkaarten en stratenplannen.

Vragen die tijdens het onderzoek aan bod kunnen komen, zijn: Van wanneer dateert de kaart, wie was de landmeter, wie heeft ze gemaakt, welke namen vinden we terug op de kaart, namen van velden (plaatsnaamkunde), van eigenaars - wie waren ze - ...

Eventueel projecteren op de kaart van Popp om een duidelijk beeld te krijgen waar eventueel een bepaald veld gelegen was. Een voorbeeld hiervan vind je terug in het artikel 'Caerten ende metinge-boeck' uit 1759 in het jaarboek van 2010-2011 waarin in zoveel mogelijk informatie over de kaart meegaf.

Contactpersoon: bruno.gastmans@telenet.be

3.4. Collegedictaat van Cornelius Valerius van Auwater uit Freiburg (ms. 1649)

Taak: transcriptie en studie van de lesinhoud; codicologische studie van het collegedictaat en vergelijking met Leuvense collegedictaten uit dezelfde periode

Context: Cornelius Valerius (ca 1512-1578) was professor aan het Leuvense Drietalencollege. Verschillende van zijn handschriften zijn in het bezit van de KU Leuven Bibliotheken en werden bestudeerd door Henry de Vocht. Hier gaat het echter om studentennotities die genomen zijn aan de universiteit van Freiburg.

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: Latijn, paleografie, codicologie, geschiedenis

Publicatie: An Smets. "Cornelius Valerius van Auwater onderwezen aan de universiteit van Freiburg". Ex officina 23/1-2(2010), p. 7-8

Contactpersoon: An Smets (an.smets@kuleuven.be)

3.5. Album amicorum van Petrus Mylaeus (ms. 1426)

Taak: studie van de spreuken en titels in het vriendenboek van Petrus Mylaeus

Context: Petrus Mylaeus († 1640, Mechelen), studeerde op verschillende plaatsen, waaronder te Leuven. Tijdens zijn studies hield hij een vriendenboek bij, dat vol staat met notities van bevriende studenten, in verschillende talen.

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: geschiedenis, paleografie, Latijn

Publicaties:

- > C. van Herck, "Het Liber amicorum van Petrus Mylaeus 1595-1639". Lode Baekelmans ter eere 1945. Antwerpen: De Sikkel, 1946. II, p. 71-76.
- > Kjell Corens, "Liber Amicorum van Petrus Mylaeus". Pierre Delsaerd - Katharina Smeyers - Mark Derez (red.), Anima Academiae Bibliotheca. Dertig jaar aanwinsten voor de Leuvense Universiteitsbibliotheek 1980 - 2010. Leuven: Universiteitsbibliotheek, 2010. p. 62-63.

Contactpersoon: An Smets (an.smets@kuleuven.be)

3.6. Album amicorum van Frederik van Reede, 1571-1572 (ms. 1992)

Taak: studie van de wapenschilden en spreuken en de personen erachter; studie van de andere afbeeldingen en prenten en naar de totstandkoming van dit vriendenboekje.

Context: Fredericus van Reede studeerde aan de Universiteit van Leuven (immatriculatie in 1568), waaronder het Collegium Trilingue. Dit laatste weerspiegelt zich in dit album, waarin, naast medestudenten, professoren van het beroemde college iets geschreven hebben in het Latijn, Grieks of Hebreeuws.

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: geschiedenis, paleografie, Latijn

Publicaties:

- > Jan Papy, 'De terugkeer van het Collegium Trilingue: het album amicorum van Frederik van Reede', Ex officina, 2015, 1, p. 2-4
- > Jan Papy (red.), Erasmus' droom. Het Leuvense Collegium Trilingue 1517-1597. Catalogus bij de tentoonstelling in de Leuvense Universiteitsbibliotheek, 18 oktober 2017-18 januari 2018, Leuven 2017, p. 93-97.

Contactpersoon: Katrien Smeyers (katharina.smeyers@kuleuven.be)

3.7. Leuvense collegedictaten

Context: Sinds de Ex Cathedra-tentoonstelling, met bijhorende publicatie, uit 2012, is er al heel wat onderzoek verricht naar de collegedictaten van de Oude Universiteit Leuven (1425-1797). Een nieuw onderzoeksproject bestudeert nu vooral de juridische en theologische traktaten, en bevat ook een boekhistorisch luik. Toch blijven nog heel wat vragen onbeantwoord. Vooral op het gebied van de grafiek (portretten, emblemen, spotprenten, wetenschappelijke illustraties,...) en de drukkersgeschiedenis die daarbij hoort, is nog veel onderzoek mogelijk.

Mogelijke taken: studie van een specifiek collegedictaten, studie van een groep collegedictaten, studie van een specifiek kenmerk dat aanwezig is in verschillende collegedictaten

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: grafiek, kunstwetenschap, boekgeschiedenis, Latijn
Publicatie: Geert Vanpaemel et al. (red.), *Ex Cathedra: Leuvense collegedictaten van de 16de tot de 18de Eeuw*. Leuven: Universiteitsbibliotheek, 2012.

Link naar het Magister Dixit-project: <http://lectio.ghum.kuleuven.be/lectio/magister-dixit>

Contactpersoon (afhankelijk van het precieze onderwerp): An Smets (an.smets@kuleuven.be) of Katrien Smeyers (katharina.smeyers@kuleuven.be)

3.8. Professoren Oude universiteit van Leuven

Context: Er bestaan al heel wat publicaties over de Oude Universiteit Leuven (1425-1797), zie voor een selectie bv. op <https://expo.bib.kuleuven.be/exhibits/show/oude-universiteit-leuven/meer-weten>. Toch ontbreekt er een vlot toegankelijke prosopografische studie van alle universiteitsprofessoren van de Oude Universiteit. Deelstudies bestaan wel, zoals de masterproef van Lieselotte Hamers aan de UGent in 2002: Het professorenkorps van de hogere faculteiten aan de Leuvense Universiteit in de periode 1425 - 1525: een socio-professionele studie.

Taak: maken van prosopografische beschrijvingen en studies van professoren aan de Artesfaculteit en aan de hogere faculteiten vanaf 1525. De beschrijvingen kunnen toegevoegd worden aan de databank Odis (<https://www.odis.be>) of bestaande fiches aanvullen.

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: geschiedenis, Latijn

Contactpersoon: An Smets (an.smets@kuleuven.be)

3.9. Ordonnantie reghele ende maniere van levne omme de beghijnen (ms. 1259)

Taak: editie en studie van de tekst

Context: De tekst bevat de 14de-eeuwse statuten van het Sint-Elisabethbegijnhof van Gent, en wordt op f. 9v aangevuld met de ratificatie van de statuten door keizer Karel V uit 1532.

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: Middelnederlands, paleografie, geschiedenis

Contactpersoon: An Smets (an.smets@kuleuven.be)

3.10. Traité de la confession en vieux gaulois, 1467 (ms. 1079)

Taak: Editie en studie van dit Middelfrans traktaat over de biecht

Context: Ms. 1079 is een Frans handschrift met religieuze teksten uit 1467. Het bevat op f. 141-148 een traktaat over de biecht.

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: Middelfrans, paleografie, geschiedenis

Contactpersoon: An Smets (an.smets@kuleuven.be)

3.11. Juridische tekst, vermoedelijk uit de eerste helft van de vijftiende eeuw (ms. 1654)

Taak: Editie en studie van ms. 1654, dat een Latijnse juridische tekst over een universiteit bevat (15 folio's).

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: Latijn, paleografie, geschiedenis

Contactpersoon: An Smets (an.smets@kuleuven.be)

3.12. Censuur in oude drukken en incunabelen

Context: Het woord censuur heeft verschillende betekenissen, maar dit voorstel heeft betrekking op wat Van Dale definieert als “toezicht door een kerkelijke of wereldlijke overheid op voor publicatie bestemd drukwerk, het toneel, de film ofwel op brieven, met de bevoegdheid daaruit gedeelten te schrappen of te verbieden”. Taak: Binnen dit project onderzoekt de student binnen een duidelijk afgebakend geheel van (gedigitaliseerde) oude drukken zoals de incunabelen of de Caa-collectie hoeveel werken sporen van censuur vertonen en hoe deze sporen geïnterpreteerd kunnen worden.

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: geschiedenis, Latijn

Literatuur: Marita Mathijssen, Boeken onder druk: censuur en pers-onvrijheid in Nederland sinds de boekdrukkunst. Amsterdam University Press, 2011.

Contactpersoon: Karen Van Hove (karen.vanhove@kuleuven.be) i.s.m. An Smets (an.smets@kuleuven.be)

3.13. Bibliotheekgeschiedenis

Context: Erfgoedcollecties kunnen onderverdeeld worden volgens materiaaltipe, thema of herkomst. In dat laatste geval is het verbindend element tussen de werken van de deelcollectie dat ze werden samengebracht door dezelfde verzamelaar. Dit kan zowel een privépersoon zijn, als een organisatie (bv. een klooster). Voor Bijzondere Collecties zijn er 35 herkomstcollecties gedefinieerd. Sommige van deze collecties, zoals de schermcollectie van Archibald Corble, zijn ruim gedocumenteerd, maar bij andere is dat veel minder het geval.

Taak: Het in kaart brengen van één of meer herkomst-collecties waarbij zowel wordt gekeken naar de inhoud van de deelcollectie als naar de context (via archiefonderzoek).

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: geschiedenis

Publicatie ter inspiratie: Jolan WUYTS. Ze spreken boekdelen. De ontwikkeling van de universiteitsbibliotheek en de privécollecties van professoren aan de Rijksuniversiteit Gent 1839-1911 [masterproef]. Gent: s.n., 2016.

Contactpersoon: An Smets (an.smets@kuleuven.be)

3.14. Volksontwikkeling en progressief liberalisme te Verviers. De casus van de 'bibliothèque Gilon' (1877-1899)*

3.15.

Tussen 1877 en 1899 verschenen 234 volumes in de 'bibliotheek Gilon', een reeks pamfletten uitgegeven door Ernest Gilon (1846-1902) te Verviers. Gilon was een progressieve liberaal die zich inzette voor volksontwikkeling binnen een antiklerikaal kader en was actief als uitgever. Liberas bewaart een grote collectie van deze brochures. Dit onderzoek spitst zich toe op een analyse van dit initiatief binnen zijn bredere maatschappelijke context. Wat leert de selectie van auteurs en de besproken thema's in deze publicatiereeks ons over de manier waarop literatuur, wetenschapscommunicatie, geschiedenis en reisverslagen deel uitmaakten van een bredere progressistische cultuurbeleving en cultuurpromotie in de Belgische belle époque? In hoeverre sluit deze bibliotheek aan bij soortgelijke initiatieven in binnen - en buitenland? Welke rol speelde Gilon in de liberale beweging te Verviers? Speelde de vrijmetselarij een rol in de promotie van dit initiatief? Werden de publicaties opgepikt in de lokale en nationale pers?

Meer info? Contacteer christoph.despiegeleer@liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:

<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

3.16. De buitenlandse carrière van Edouard De Jaegher (1806-1883)

Edouard De Jaegher (1806-1883) was de eerste liberale provinciegouverneur van Oost-Vlaanderen. Voor hij deze functie uitoefende was hij verschillende jaren actief in het buitenland als diplomaat. Zijn carrière begon al in 1825 toen België nog onder Nederlands bewind viel, met een zending naar Nederlands-Indië. Na een tussenpauze als arrondissementsecretaris nam hij de draad weer op, eerst in Brazilië, later in Zweden en Spanje. Tijdens deze diplomatieke missies bevond hij zich meer dan eens op een belangrijk breukmoment in de geschiedenis van het land waarin hij verbleef. Tijdens zijn verblijf in Nederlands-Indië vond bijvoorbeeld de Java-oorlog plaats en terwijl hij in Brazilië zijn taken uitoefende braken er rond hem enkele opstanden uit van de liberaal-gezinden tegen het gezag van de keizer. Aan de hand van het persoonlijk archief van De Jaegher, aangevuld met overheidsarchief (Archief van de overheidsdienst Buitenlandse Zaken), wordt onderzocht hoe de buitenlandse carrière van iemand zoals De Jaegher eruitzag. Wat waren zijn taken? Hoe zag het dagelijkse leven van een diplomaat eruit? Welke invloed had hij op het buitenlands beleid van België? Dit zijn slechts enkele mogelijke onderzoeklijnen die kunnen worden gevolgd.

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:

<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

3.17. Het zoeavenkorps (1867-1960)

Naam organisatie: Klein Seminarie Roeselare

Omschrijving organisatie: Middelbare school gesticht in 1806 door de bisschop van Gent. De school kent een rijke geschiedenis met veel grote figuren (Guido Gezelle, Hugo Verriest, Albrecht Rodenbach, Constant Lievens, ministers, wetenschappers, dichters...). De school speelde een belangrijke rol in de Vlaamse beweging, de sociale geschiedenis van Vlaanderen en de missionering. Het historisch patrimonium met onder meer de geklasseerde augustijnenkerk (1725), tal van waardevolle kunstvoorwerpen en bibliotheek en een schoolarchief maakt dat deze school tot de rijkste van het land behoort.

Onderzoeksthema: Het zoeavenkorps (1867-1960) was een pausgezinde jeugdwerking ('de oudste jeugdbeweging van Europa') die in het Klein Seminarie ontstond als steun voor paus Pius IX in zijn strijd

tegen de Italiaanse nationalisten. Het was het eerste zoeavenkorps van het land. Later volgden andere colleges dit voorbeeld maar daar gingen de korpsen snel teloor. Het archief van het zoeavenkorps is bewaard in situ. Er is hierover nog geen wetenschappelijke studie gemaakt. Het gaat nochtans om een uniek fenomeen waarmee men enerzijds de Vlaamse zoeavenstrijders in Italië wilde steunen en eren maar anderzijds ook verhinderen dat studenten zich naar het oorlogsgebied zouden begeven. Alle verslagboeken van het korps bleven bewaard, alsook foto's, uniformen, boeken, opleidingsmateriaal... Het gaat zowel om een regionaal fenomeen als om een internationaal gebeuren (contacten met oud-zoeaven in heel Europa, pausverering) en past helemaal in het rijke roomse leven. Het zoeavenkorps is bij het brede publiek onbekend. Kadoc-Leuven organiseert nu een tentoonstelling rond de zoeaven (met materiaal dat tot 2017 in Roeselare werd bewaard) maar over de zoeavenkorpsen is nooit eerder grondig onderzoek gedaan.

Contact: Johan Strobbe, johanstrobbe@hotmail.com (archivaris Klein Seminarie Roeselare)

3.18. Geschiedenis van het domein Altena in Kontich

Het domein Altena, dat voor het eerst vermeld werd in 1302, verdient een geschiedenis geschiedenis: wie heeft er gewoond, welke gebouwen hebben er door de eeuwen gestaan, hoe is de evolutie van het domein geweest (hoe groot was het en hoe is dit door de eeuwen geëvolueerd), welke functies heeft het domein en zijn gebouwen gehad, hoe heeft het park er door de eeuwen uitgezien,...

Contact: Karen Van de Velde, Vrijtijdscoördinator Sint-Jansplein 8 | 2550 Kontich | karen.van.de.velde@kontich.be | +32 3 450 78 39 en 0470 957760

3.19. Ontstaan en evolutie van schuttersgilden

Naam organisatie: Reusselaere

Omschrijving organisatie: Reuzenstadsgilde in Roeselare met 17 reuzen in bezit die worden ingezet bij stadsfeestelijkheden.

Onderzoeksthema: Ontstaan en evolutie van de schuttersgilden (boogschutters) in Roeselare.

Contact: john.huvaere@gmail.com

3.20. Trabollen

Naam organisatie: Reusselaere

Omschrijving organisatie: Reuzenstadsgilde in Roeselare met 17 reuzen in bezit die worden ingezet bij stadsfeestelijkheden.

Onderzoeksthema: Onderzoek naar het trabollen in de stad Roeselare. Hoeveel bolletra's waren er? Hoeveel zijn er nog?

Contact: john.huvaere@gmail.com

3.21. Gaslantaarns

Naam organisatie: Reusselaere

Omschrijving organisatie: Onderzoek van het verleden van Hooglede en Gits.

Onderzoeksthema: Beschermen en in kaart brengen van de gevelgaslantaarns in de stad. Je kan de armen van deze lantaarns nog detecteren op enkele gevels in de stad. Onderzoek naar de mogelijkheid tot herintroductie van de staande lantaarnpalen in het stadsgezicht.

Contact: john.huvaere@gmail.com

3.22. Turfexploitatie in de vroegmoderne periode

Het Donkmeer in Berlare, sinds eind 19de eeuw een toeristische trekpleister, is de restant van grootschalige turfexploitatie in de 18de en 19de eeuw in een vroegere Scheldemeander. Dit gebied staat momenteel in de kijker door het project Kalkense Meersen Donkmeer (<https://www.rivierparkscheldevallei.be/ontdek-het-park/kalkense-meersen-donkmeer>) en de uitbouw van een recreatiepool Donkmeer. Een overzicht van de geschiedenis van de Donk is sinds kort te lezen in J. Maertens, De Donk. Natuur en landschap van de historische Scheldemeander in Berlare, vzw Durme, 2019. Over de turfontginning langs de Schelde in de vroegmoderne periode en 19de eeuw gebeurde amper onderzoek. Voor verschillende dorpen zijn landboeken met kaarten bewaard (Berlare, Zele, ...) en voor Berlare bijvoorbeeld ook boekhoudkundig materiaal aangaande de perpachting van schorren, heiden, vennen en de ontginning van turg (Oud Archief Berlare, RAG). Voor de verdere landschappelijke en toeristische uitbouw van deze gebieden zou het zeker interessant zijn om beter zicht te krijgen op de dynamieken en de maatschappelijke betekenis van de turfontginning in de regio.

Interesse? Stuur dan een mailtje naar: nikki@rlsd.be

4. HISTORISCHE ONDERWERPEN 20STE EEUW

4.1. Historische onderwerpen uit Roeselare

Korte beschrijving organisatie: <https://www.roeselare.be/vrije-tijd/cultuur/erfgoed>

Specifieke taakomschrijving: Wij hebben diverse voorstellen, maar staan ook open voor nieuwe onderwerpen die passen zijn bij één van onze erfgoedlijnen voor Roeselare

Onderzoeksthema (of stage):

- > **Elk huisje heeft zijn kruisje?** De regio telt talrijke historische panden. Deze huizen zijn soms eeuwenoud. Maar wie woonde er? Waarvoor werden ze gebruikt? En hoe werden ze doorheen de tijd verbouwd? In dit onderzoek ontsluit je het onroerend erfgoed in de regio en bij voorkeur woningen ouder dan 100 jaar. Elke gevel vertelt een verhaal.
- > **Markante vrouwen?** Vrouwen bekleeden steeds meer hogere functies. Iets wat enkele decennia terug niet zo vanzelfsprekend was. Hoewel er in het verleden ook bijzondere vrouwen waren, was het niet eenvoudig om zich te onderscheiden in de toenmalige mannenwereld. In dit onderzoek gaan we op zoek naar die bijzondere vrouwen. Vrouwen wiens levensverhalen om een of andere reden tussen de plooiën van de tijd verloren zijn gegaan. Ze waren misschien niet allemaal beeldschoon of poeslief, maar daarom niet minder de moeite waard om te leren kennen. Welke vrouwen konden hun mannetje staan? Welke verhalen met een vrouw in de hoofdrol spreken tot de verbeelding, of welke vrouwelijke prestaties zijn onbetwistbaar straf? De resultaten uit dit onderzoek kunnen de vergeten vrouwen een gezicht geven en krijgen ze jaren, en soms zelfs eeuwen later toch nog de erkenning die ze verdienen. En misschien zelfs een eigen straat of een plek in de gemeente.
- > **Wat schaft de pot?** Recepten worden vaak doorgegeven van moeder op dochter (of vader op zoon). Op losse blaadjes, in schriftjes en boekjes worden ze neergekrabbeld. Deze boekjes bevatten een schat aan informatie en bovenal vormen ze de basis voor heel wat (vergeten) lekkernijen. Welke recepten zijn eigen aan onze regio? Klaaskoeken, eierkoeken of lukken? Of is het stoofvlees, bloedworst met appelmoes of hutsepot? Welke gerechten en lekkernijen zijn typisch lokale gerechten? Zoek naar de herkomst van het recept en of er leuke herinneringen mee verbonden zijn. En het resultaat kan een uniek regionaal receptenboek zijn!

- > **Dit verhaal neem je niet mee in je graf!** Wie ligt begraven in onze waardevolle graven. Wat is hun verhaal? Hebben zij een interessante link met de stad? Wie waren ze, hoe leefden ze en kunnen wij een geheim onthullen.
- > **Betekenis en herkomst van straatnamen in Roeselare.** Van wanneer dateert de straat, vanwaar komt de naam. Een combo van nieuw onderzoek en samenbrengen van bestaande informatie. Het doel het ontsluiten van onze straatnamen in een app.

Is je onderzoeksvraag of thema relevant voor Roeselare? Stel ons dit voor en we kunnen hier zeker mee aan de slag!

Profiel: Nieuwsgierige, creatieve studenten met goede onderzoeksvaardigheden die zelfstandig kunnen werken.

Gewenste periode: om het even, kan besproken worden

Contact: Beleidsmedewerker cultuur en erfgoed - Caroline Vansteelandt
caroline.vansteelandt@roeselare.be

4.2. De impact van de Eerste Wereldoorlog op de rentabiliteit van grondbezit van de landadel, casus Leonie Keingiaert *

De Eerste Wereldoorlog had voor de grootgrondbezitters van de Westhoek, veelal landadel, een grote impact. De totale vernieling betekende voor velen een langdurig tot permanent verlies aan broodnodige inkomsten.

Léonie Keingiaert de Gheluvelt, de eerste vrouwelijke burgemeester van België, is één van hen. Haar archief bestaat uit vele meters unieke documenten die sinds haar dood het daglicht niet meer hadden gezien. De kern bleef bewaard in het kasteel. Een tweede deel behoort toe aan de Vereniging van de Adel van het Koninkrijk België (VAKB), de erfgenaam van Léonie. Een derde stuk belandde in 2019 in het Passchendaele Museum als schenking.

Door een grondig onderzoek op basis van dit (grotendeels gedigitaliseerde) archiefmateriaal, aangevuld met kadastraal onderzoek, kan een unieke analyse worden gemaakt over de rendabiliteit van naoorlogs grootgrondbezit in de Westhoek. Weinig archieven van de landadel geven immers een gedetailleerd overzicht op grondbezit, inkomsten en uitgaven als dat van Léonie Keingiaert.

Contact: Simon Augustyn
M simon.augustyn@passchendaele.be
T +32 51 77 04 41
leperstraat 1
8980 Zonnebeke
www.passchendaele.be

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:
<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.3. Een bedrijfsgeschiedenis van de Gentse boekhandel/uitgeverij/drukkerij Adolphe Hoste (late 19de eeuw-late 20ste eeuw).*

Adolphe Hoste (1846-1915) zette de boekhandel van zijn vader voort en voegde er in 1881 een belangrijke drukkerij aan toe. Hij maakte naam als uitgever van Vlaamse literatuur (de gezusters Loveling, de jonge

C. Buysse). Hij publiceerde ook politiek geëngageerde werken van liberale tijdgenoten. De boekhandel werd in 1909 overgenomen door A. Herckenrath. De drukkerij Hoste werd in 1914 omgevormd tot een naamloze vennootschap. De Eerste Wereldoorlog zorgde voor een sterke terugval van de activiteiten. Na de oorlog kwam de uitgeverij-drukkerij onder leiding te staan van Adolphes dochter en zijn schoonzoon. Tijdens WOII werden de activiteiten voortgezet, hoewel vanaf 1943 de schaarste ten gevolge van de oorlogsomstandigheden en de verordeningen van de Duitse bezetter sterk voelbaar werden. In de tweede helft van de eeuw verschoven de activiteiten steeds meer naar het commerciële drukwerk. De drukkerijactiviteiten werden stopgezet in 1986. Dit onderzoek beoogt een bedrijfsgeschiedenis van de uitgever/drukkerij na 1914, met aandacht voor de voorgeschiedenis en de Gentse liberaal Adolphe Hoste als boekhandelaar, drukker en uitgever. Dit onderzoek zou onze kennis verdiepen van de sociaal-economische en culturele geschiedenis van het boek in Vlaanderen zoals neergeschreven door Ludo Simons in zijn standaardwerk. Voor dit onderzoek kan het in Liberas bewaarde archief van 'Uitgevers- en Boekdrukkershuis Ad. Hoste' en ook familiearchief van Adolphe Hoste geraadpleegd worden.

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:

<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.4. Uitgeverij J. Hoste als stripuitgeverij (1978-1989)*

Tot 1975 kende Het Laatste Nieuws, in tegenstelling tot veel kranten van de katholieke pers, geen traditie van eigen langlopende stripreeksen. De dagelijkse publicatie van Bakelandt (Hec Leemans/Daniël Jansens) vanaf 1975 en Kiekeboe (Merho) vanaf 1977 bracht daar verandering in. Vanaf 1978 publiceerde Uitgeverij J. Hoste, het moederbedrijf van Het Laatste Nieuws, beide reeksen in albumvorm: eerst als goedkope zwart/wit-uitgaven, vanaf 1985 in kleur. Uitgeverij Hoste had als uitgever van kranten en tijdschriften weinig ervaring met de productie, distributie en promotie van strips en slaagde er niet in aan de verwachtingen van de auteurs te voldoen. Het bedrijf zat in de betrokken periode ook in een moeilijke evolutiefase van traditioneel "familiebedrijf" o.l.v. Albert Maertens naar een modern management o.l.v. de familie Van Thillo. Deze en andere factoren zorgden ervoor dat er eind 1989, na de publicatie van 45 titels van Kiekeboe en 46 titels van Bakelandt, een einde kwam aan de activiteiten van Uitgeverij J. Hoste als stripuitgeverij. De scriptie bestudeert het beleid van Uitgeverij J. Hoste als stipuitgever tijdens de jaren 1978-1989 in de context van de algemene werking van Uitgeverij J. Hoste en de bredere Vlaamse stripmarkt. Een belangrijke bron voor dergelijk onderzoek is het archief van Uitgeverij J. Hoste - De Persgroep (bewaard in Liberas), aan te vullen met andere bronnen uit de collectie.

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:

<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.5. De naoorlogse geschiedenis van de tak West-Vlaanderen van het Algemeen Verbond ter Bevordering van het Officieel Neutraal Onderwijs (1945-1975)*

In het begin van de jaren 1930 ontstond op initiatief van Honoré Houvenaghel (1904-1945), wiskundeleraar en voorzitter van de Nieuwpoortse Schoolbond, het Verbond tot Verdediging van het Officiële Onderwijs in West-Vlaanderen. Vanuit West-Vlaanderen werd gepoogd om ook in de andere Vlaamse provincies gelijkaardige verenigingen op te zetten, met als uiteindelijk doel de oprichting van het Algemeen Vlaamsch Verbond tot Bevordering van het Officieel Onderwijs of AVBO. Tijdens de Tweede Wereldoorlog lag de werking van de West-Vlaamse tak van het AVBO stil. Na het overlijden van voortrekker Houvenaghel in een Duits concentratiekamp in 1945 spande een vernieuwde ploeg (met o.a. het socialistische parlamentslid Edgard Missiaen) zich in om het AVBO West-Vlaanderen terug op de kaart te zetten, met o.a. de organisatie van congressen en Dagen van het Officieel Onderwijs. Het ontstaan van de vereniging in de jaren 1930 is uitvoerig bestudeerd, maar over haar werking in de naoorlogse periode is

nog weinig bekend. Dit onderzoek richt zich op de werking en evolutie van het AVBO tak West-Vlaanderen tussen 1945 en 1975 in interactie met de werking van het nationale AVBO en de politieke en maatschappelijke context (o.a. Schoolpact 1958). De onderzoeker kan gebruik maken van het archief van de vereniging dat wordt bewaard in Liberas en het tijdschrift van het nationale AVBO raadplegen.

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

4.6. De Liberale gedachte en actie, 20 jaar liberale gastprogramma's op tv door de Stichting Arthur Vanderpoorten*

Op 5 oktober 1913 werd het Liberaal Vlaams Verbond (LVV) opgericht met als doel de krachten van de Vlaams-liberale organisaties te bundelen. In 1951 werd vanuit het LVV een voorlichtingscentrum opgericht om de werking van het LVV te ondersteunen. Hieruit groeide in 1955 de Stichting Arthur Vanderpoorten. Eén van de belangrijkste activiteiten van de Stichting was het verzorgen van televisie-uitzendingen op de openbare omroep. De Raad van Beheer van de NIR had namelijk beslist om zendtijd toe te kennen aan "stichtingen die de drie traditionele politieke doctrines vertegenwoordigden". De Stichting Arthur Vanderpoorten kreeg de zendtijd voor de liberale doctrine toegewezen. Van juni 1955 tot 1974 verzorgde de Stichting onder de naam (De) Liberale Gedachte en Actie (later De Liberale Gedachte) uitzendingen over o.a. het liberalisme, de Liberale Partij - PVV, liberale verenigingen, de liberale vakbond, het officieel en het Nederlandstalig onderwijs, Congo, antisemitisme, liberale figuren, economische onderwerpen, vrouwenemancipatie en de democratisering van het onderwijs. De scriptie onderzoekt de productie en de inhoud van de televisieuitzendingen door de Stichting tijdens de jaren 1955-1974 in interactie met de bredere context van stakeholders, de NIR - BRT, de maatschappelijke evoluties enz. Liberas bewaart het archief van het Liberaal Vlaams Verbond en de Stichting Arthur Vanderpoorten.

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:

<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.7. Het repertoire van een lokale liberale muziekvereniging (19de-20ste eeuw)*

Liberas bewaart talrijke archieven van lokale liberale muziekverenigingen voor de tweede helft van de negentiende eeuw en de twintigste eeuw. In verschillende van deze archieven bevinden zich uitgebreide partiturencollecties. Deze scriptie bestudeert het repertoire van een lokale liberale muziekvereniging ((phil)harmonie, fanfare) in de diepte. In overleg met de student en naargelang de beschikbaarheid van het archief kan er een vereniging gekozen worden. Het repertoire wordt in verband gebracht met het profiel van de vereniging en de lokale context. Bovendien kan worden nagegaan welke evoluties zich voordeden in verband met het gespeelde repertoire: treedt er een verschuiving op in genre, bezetting ... Daarnaast kan er eventueel gepeild worden naar de geografische uitwisseling tussen repertoires: waren de muzikale programma's lokaal, regionaal, nationaal of internationaal?

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:

<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.8. De kiescampagne van de Liberale Partij voor de wetgevende verkiezingen van 1936*

Al in aanloop naar de wetgevende verkiezingen van 1936 voelde de Liberale Partij de hete adem van Rex en het VNV. Al snel werden deze partijen als grootste bedreiging voor de nakende verkiezingslag beschouwd. Dit aanvoelen bleek correct toen deze nieuwe partijen de verkiezingsoverwinning behaalden. In tegenstelling tot de twee andere traditionele partijen, de Katholieke Unie en de Belgische Werklieden Partij, verloor de Liberale Partij echter slechts één zetel. De verkiezingsstrijd van 1936 is een boeiende casus om na te gaan in hoeverre de Liberale Partij in haar campagne rekening hield met de onmiddellijke maatschappelijke en politieke context, dan wel strikt vasthield aan de eigen ideologie. Verschillende vragen worden opgeroepen: hoe positioneerde de Liberale Partij zich tegenover de andere partijen in aanloop van de wetgevende verkiezingen van 1936 om de vermoede dreiging van Rex (en het VNV) het hoofd te bieden? Hoe benaderden de liberalen de kiescampagne, welk discours hanteerden ze en hoe evalueerden zij hun campagne na de verkiezingen? Was dit als gevolg van de maatschappelijke en politieke context anders in 1936 dan bij voorgaande verkiezingen? Er kan gebruik gemaakt worden van bronnen bewaard in Liberas, zoals de verslagen van het partijbureau van de Liberale Partij, liberale verkiezingspropaganda en liberale kranten en periodieken van 1936.

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:
<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.9. De werking van beroepsverenigingen. De casus van architectenverenigingen (in Oost-Vlaanderen) tussen 1888 en 1935.*

De Vereniging der Bouwmeesters van Oost-Vlaanderen / Union (later Société) des Architectes de la Flandre Orientale werd in 1888 in Gent gesticht als Gentse en later Oost-Vlaamse afdeling van de Société Centrale d'Architecture / Belgische Middenmaatschappij van Bouwkunde. De vereniging verdedigde de belangen van de beroepsgroep, verrichtte lobbywerk en organiseerde voor de leden o.a. bezoeken aan opmerkelijke gebouwen, steden en fabrieken. De Vereniging van Bouwkundigen door de Koninklijke Academie van Gent bevorderd / Association des Architectes sortis de l'Académie Royale des Beaux-Arts de Gand werd op 21 september 1911 gesticht. De organisatie stelde zich als doel het behartigen van de stoffelijke belangen en de vooruitgang van haar leden, het versterken van de verstandhouding tussen de jong-bouwkundigen, het op de hoogte te houden van de leden van nieuwigheden in het vak en het organiseren van prijskampen en tentoonstellingen. Liberas beschikt over het archief van beide verenigingen. De geschiedenis van beide verenigingen kan dan ook tegenover elkaar worden geplaatst en geanalyseerd. De scriptie kadert de werkingsgeschiedenis van de cases binnen de bredere context van de werking van beroepsverenigingen.

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:
<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.10. Liberale turnclubs in het eerste kwart van de twintigste eeuw*

Het project Archief Sportief (2016) bracht aan het licht dat er binnen de collectie van Liberas heel wat sporthistorisch materiaal voorhanden is. Zo zijn er in het archief van de vrijetijdskring Geluk in 't Werk een aantal jaargangen beschikbaar van het blad De Turner, uitgegeven door de turnbond. Op basis hiervan kan voor de jaren net voor en net na de Eerste Wereldoorlog het bestaan en de activiteit van heel wat lokale turnclubs worden gesignaleerd. De namen van bestuursleden geven meer inzicht over wie er actief was in deze kringen. Er kan ook onderzocht worden in welke mate deze clubs al dan niet deel uitmaakten van de verzuiling. Hierbij kan materiaal als het tijdschrift Onze Tolk, Tijdschrift voor de belangen van de turnvereniging 'Liersche Turnkring', het archief van de turnkring Vriendenschaar en briefwisseling tussen de vereniging Werkmanswelzijn en de Koninklijke Turnkring Vroom en Vrij een aanvulling vormen. In de

scriptie worden de turnclubs gekaderd binnen de bredere geschiedenis van de vrijetijdsbesteding en de bewegingscultuur.

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:
<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.11. Hoe positioneerden liberalen in België zich tussen 1886 en 1948 ideologisch ten opzichte van het vrouwenstemrecht?*

In België werd het vrouwenstemrecht relatief laat ingevoerd. In 1921 verkregen vrouwen het stemrecht voor de gemeenteraadsverkiezingen. Sommige groepen, zoals prostituees, werden hier echter van uitgesloten. Daar staat tegenover dat een beperkte categorie vrouwen ook stemrecht kreeg voor de wetgevende verkiezingen. Pas in 1948 werd aan alle vrouwen het stemrecht voor de wetgevende verkiezingen verleend. Algemeen wordt gesteld dat de Liberale Partij zich tegen het vrouwenstemrecht verzette omwille van electorale redenen. Hoewel de partijpolitieke analyse lang centraal stond in de Belgische geschiedschrijving rond het vrouwenstemrecht is er nog geen algemene studie naar de ideologische standpunten van de liberalen ten opzichte van het vrouwenstemrecht gebeurd. In de scriptie wordt het onderwerp binnen het bredere Belgische liberalisme onderzocht. Verschillende bronnenreeksen zoals verslagen van de Liberale Partij, kranten en periodieken, parlementaire debatten enzovoort kunnen tot een meer diepgaande kennis van het liberale denken over vrouwen(stem)recht(en) leiden.

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:
<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.12. Het Willemsfonds: geschiedenis van een lokale afdeling (19de-20ste eeuw)*

In februari 1851 werd in Gent het Willemsfonds opgericht, een culturele vereniging die zich inzette voor de erkenning en verdediging van het Nederlands als cultuurtaal en als officiële voertaal in Vlaanderen. Die erkenning werd een hefboom voor de algemene maatschappelijke ontvoogding en economische ontplooiing van Vlaanderen. Al snel zou het Willemsfondsengagement liberaal en vrijzinnig kleuren. De eerste lokale afdeling werd in 1868 opgericht in Gent, korte tijd later volgden Antwerpen (1871), Brugge (1872) en Brussel (1873). Tien jaar later waren er reeds meer dan 30 afdelingen actief. Het zwaartepunt van de activiteiten bleef zich situeren in de (middel)grote steden, waar een actieve middenklasse of kleine burgerij zich aangesproken voelde door de idealen van het Willemsfonds. Deze scriptie bestudeert de werking van een lokale Willemsfondsafdeling in de diepte. In overleg met de student en naargelang de beschikbaarheid van het archief kan er een afdeling gekozen worden; er zijn in ieder geval tientallen lokale WF-archieven bewaard die wachten op ontginning. Naast de afdelingsgeschiedenis, kan de vraagstelling verdiept worden naar de wisselwerking tussen de lokale afdeling en het WF-hoofdbestuur, naar de lokale verankering en inbedding in het cultuurleven, naar de verhouding met andere stedelijke actoren.

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:
<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.13. Robbert Godding als minister van Koloniën (1945-1947)*

Robert Godding (1883-1953) was een liberaal politicus. Voor zijn parlementaire loopbaan ondernam Godding als afgevaardigd bestuurder van de “S.A. de Cultures au Congo belge” reeds verschillende studiereizen naar Belgisch-Congo. In 1932 werd hij Senator. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werkte hij in Leopoldstad nauw samen met gouverneur-generaal Pierre Rcykmans. In 1945-1947 was hij twee jaar lang minister van Koloniën. Het scriptie-onderzoek zal focussen op zijn ministerieel beleid, met onder meer de inrichting van het officiële onderwijs (voor Europese kinderen) in de kolonie en sociale maatregelen als krachtlijnen. (Liberas beschikt over Goddings archief.)

Meer info? Contacteer: christoph.despiegeleer@Liberas.eu

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:
<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.14. Weverij Catteau-Gauquie

Jonkvrouw Léonie Keingiaert de Gheluvelt wordt in 1921 de eerste vrouwelijke burgemeester van België. Als adellijke dame kan Léonie op een behoorlijk kapitaal rekenen. Ze heeft dit voor een groot deel te danken aan haar moeder, Aline Catteaux, een dochter van een Kortrijkse fabrikant met sterke financiële vaardigheden.

Hoewel we bijzonder veel weten over Léonie Keingiaert is relatief weinig gekend over haar grootouders aan moeders zijde. Zij baatten de Kortrijkse weverij Catteaux-Gauquié uit die in de 19de eeuw internationale faam verwierf met verfijnde producten. Al in 1835 wordt de firma vermeld als vermaard vervaardiger van mechanisch gesponnen linnen, katoenen stoffen en damasten meubelstoffering. Ze valt in de decennia die volgen meermaals in de prijzen.

Léonies persoonlijke archief geeft bijzonder weinig inzichten op haar Kortrijkse grootouders. Enkel een diepgaand onderzoek kan meer inzicht geven op het belang van weverij Catteaux-Gauquié, haar positie binnen de Kortrijkse industrie en wat de onderneming op financieel vlak bijdroeg aan Léonies toekomstig kapitaal. Twee zaken verdienen daarbij bijzondere aandacht. Enerzijds is er onduidelijkheid over in hoeverre Aline Catteaux tijdens laatste jaren van het bedrijf een eventuele rol van betekenis speelde in het bestuur en de financiën van de weverij. Anderzijds is weinig gekend over de investeringen die Léonies overgrootvader Jean François Catteaux in de jaren 1840 deed in de teloorgegangene Belgische kolonie Santo-Tomás in Guatemala, een opmerkelijk feit dat nog nooit nader werd onderzocht. De hele zaak zou ons onbekend zijn ware het niet dat Léonie en Aline in 1925 tevergeefs probeerden dit Guatemalteeks grondbezit te recupereren.

Contact: Simon Augustyn
M simon.augustyn@passchendaele.be
T +32 51 77 04 41
leperstraat 1
8980 Zonnebeke
www.passchendaele.be

4.15. Analyse jachtrechten van de adel in het Interbellum, casus Leonie Keingiaert*

Hoewel de landadel na de Eerste Wereldoorlog aan invloed inboet, blijft voor hen de jacht een economische rol spelen. Tijdens het interbellum is het een belangrijke sociale activiteit voor kasteelheren en landadel.

Léonie Keingiaert de Gheluvelt, de eerste vrouwelijke burgemeester van België, is één van hen. Ze is uiterst bedreven in het verwerven van jachtrechten en de complexe organisatie van de wildvang op deze gronden. Léonie spaart kosten noch moeite om zowel particuliere als openbare jachtrechten op te kopen.

Het omvangrijke jachtterrein dat Léonie bijeenprokkelt, houdt ze echter niet voor zich alleen. Heel vaak organiseert ze jachtpartijen waaraan zowel lokale adel als jagers uit andere provincies en Noord-Frankrijk deelnemen. Soms verpacht ze gronden aan derden. Daardoor maakt ze winst op de initiële pachtprijs, soms meer dan het driedubbele.

Het is moeilijk te bepalen of al deze investeringen en financiële constructies globaal gezien winstgevend waren. Enkel een diepgaande analyse van Léonies omvangrijke jachtarchief, dat vrijwel ongeschonden bewaard bleef en in bewaring werd gegeven aan het Passchendaele Museum, kan uitsluitsel geven over de rentabiliteit.

Contact: Simon Augustyn
M simon.augustyn@passchendaele.be
T +32 51 77 04 41
leperstraat 1
8980 Zonnebeke
www.passchendaele.be

4.16. Personenonderzoek Michiel Delrue*

In april 1919 wordt Michiel Delrue, voor de oorlog onderpastoor in Geluveld, er aangesteld als dienstdoend pastoor. Op 21 december 1901 tot priester gewijd, geeft hij van 1902 tot 1911 les aan het Klein Seminarie te Roeselare waar hij wordt omschreven als intelligent, eigenaardig en achterdochtig. Daarna is hij drie jaar onderpastoor in Westvleteren. In 1927 wordt hij overgeplaatst naar Eggewaartskapelle en Zoetenaai waar hij 30 jaar pastoor is. Van 1957 tot zijn dood in 1963 is hij erepastor in zijn geboortedorp Gullegem.

Zijn overplaatsing in 1927 komt er niet zo maar. In 1921 wordt Léonie Keingiaert de eerste vrouwelijke burgemeester van België. In het landelijke Geluveld kunnen Léonie en pastoor Delrue het initieel goed met elkaar vinden, maar al gauw verwaterd de relatie met een ware vete tot gevolg. Vaak wordt Léonie hierdoor, onterecht, een strijd tegen de kerk verweten.

Het kenniscentrum van het Passchendaele Museum kon het unieke archief van Léonie inkijken en ontsluiten met de publicatie 'Léonie, burgemeester tussen dorp en adel' tot gevolg. In haar eerste bestuursperiode zijn het doen en laten van pastoor Delrue en Léonie sterk met elkaar verweven. Maar wie was nu Michiel Delrue, en waar loopt het zo verkeerd in Geluveld? Zet zich dit ook verder in zijn nieuwe parochie? Geef jij in een diepgaande onderzoek naar de persoon van Michiel Delrue uitsluitsel?

Contact: Simon Augustyn
M simon.augustyn@passchendaele.be
T +32 51 77 04 41
leperstraat 1
8980 Zonnebeke
www.passchendaele.be

Dit onderwerp is ook terug te vinden in de databank van de wetenschapswinkel:
<https://databank.wetenschapswinkel.be/>

4.17. Onderwijs- en opvoedingsgeschiedenis

- > Ontstaan en evolutie van gezondheidsopvoeding op school
- > Ontstaan en evolutie van verkeersopvoeding op school.
- > Merkenstrijd of gedeelde verantwoordelijkheid? Onderzoek naar de ontwikkeling van samenwerkingsverbanden in het katholiek onderwijs: casus Leuven 1968-
- > De vernieuwingsgedachte in het secundair onderwijs: spanningsveld tussen discours en implementatie. casus Leuven 1968-

- > 50 jaar zorg voor anderstaligen in de klas : onderzoek naar de wijzigende leerlingensamenstelling van de basisschool en de wijze waarop het Nederlandstalig onderwijs hiermee omging in de grootstedelijke context: 1969-2019
- > Lerarentekort of -overschot: de afstemming op de arbeidsmarkt als een wekerend probleem in de geschiedenis van het Vlaamse onderwijs?
- > Rolbevestigend vs roldoorbrekend: verschuivingen in het landbouwonderwijs voor meisjes. Discours- en programma-analyse
- > De 'beteugelende lat van de meester': teruggedrongen door welke actoren, argumentaties, op welk tijdstip?
- > Leren van de samenleving, lessen voor de samenleving. De pedagogische benadering in het onderwijs en kruisbestuiving met andere maatschappelijke domeinen (werkvloer, sport, gezin).
- > Pesten op school: ontstaan en aanpak van een probleem.

Met vragen kan je terecht bij ria.christens@ce.annuntiaten.be of op 016399320.

4.18. Multiculturaliteit

- > Wereldburgers in kloosterkleed: individuele ambities versus gemeenschapsleven, Analyse van het spanningsveld in de leefwereld van zusters missionarissen op basis van de correspondentie.
- > Waar heel de wereld goedkeurend naar keek? De adoptie van Congolese kinderen door Vlaamse scholen eind 19de eeuw: discours en argumentatie, receptie.
- > 'Onze kolonie': Belgisch-Congo in het curriculum van het basisonderwijs/secundair onderwijs (programma vs lespraktijk) 1910-1960.
- > 'Onze kolonie': beeldvorming in schoolhandboeken en didactisch materiaal: gedrukt wereldbeeld
- > 'Dialect op school': van verguisde tot omarmde anderstaligheid van kinderen.

Met vragen kan je terecht bij ria.christens@ce.annuntiaten.be of op 016399320.

4.19. Milieu, duurzaamheid, gezondheid, burgerschap, participatie

- > Gezonde kinderen, een gezondere samenleving: welke thema's, welke rol namen basisscholen vanaf wanneer op ? Opvallende verschuivingen eind 19de eeuw - begin jaren 1960.
- > Duurzaamheid en milieu: van thema tot contestatie op de schoolbanken 1960-2020
- > Scholierenprotest: contestatie op school. Wat was de impact van mei 68 en de studentenagitatie? Via welke actoren drong ze binnen op school? Wat waren de thema's? Waaruit bestond de contestatie?

Met vragen kan je terecht bij ria.christens@ce.annuntiaten.be of op 016399320.

4.20. Onderwerpen van het War Heritage Institute

- > Historisch onderzoek WOI meelzakken.
- > Historisch onderzoek Militaire vlaggen, standaarden en emblemen en hun immateriële militaire gebruiken.

Interesse?

Neem contact op met Ilse Bogaerts, Diensthoofd textiele en iconografische collecties en restauratieateliers, ilse.bogaerts@warheritage.be

5. KUNSTHISTORISCHE EN LITERAIRE ONDERWERPEN

5.1. Jan Thomas van Yperen (laatste leerling Rubens)

Het Yper Museum bezit drie (religieuze) werken van de Ieperse kunstenaar Jan Thomas (de terugkeer van de H. Familie uit Egypte, de aanbidding van de drie koningen, Judith en Holofernes). Jan Thomas (1617-1678) is geboren in Ieper en bouwde als schilder een internationale carrière uit. Hij zou ook de laatste leerling van Rubens geweest zijn. Helaas is er nog veel onduidelijk over deze kunstenaar. Een nieuw onderzoek naar deze zeventiende-eeuwse schilder dringt zich op.

Contact: Hannelore Franck (hannelore.franck@ieper.be)

5.2. Studie van Belgische prentbriefkaarten

De collectie prentbriefkaarten van Bijzondere Collecties wordt momenteel gedigitaliseerd, reeds meer dan 50.000 kaarten zijn online beschikbaar.

Aan de hand van deze deelcollectie kunnen vragen gesteld worden zoals :

- > Wat staat er op de kaarten (gebouwen (religieus / werelds), personen, evenementen, stadsgezichten, landschappen)?
- > In welke taal zijn de kaarten geschreven?
- > Wie waren de bestemmelingen? Waar woonden deze mensen?
- > ...

Zo kan er onderzocht worden of er een chronologische evolutie is (bv. voor en na WO II) in taal of bestemmelingen, of er verschillen zijn tussen de Belgische badplaatsen,...

Onderzoeksdomeinen / vereiste voorkennis: geschiedenis, kunstwetenschappen

Contactpersoon (afhankelijk van het gekozen onderwerp): An Smets (an.smets@kuleuven.be) of Dirk Van Eldere (dirk.vaneldere@kuleuven.be)

5.3. Onderzoek op en over devotionalia

Onze Heertje erfgoedvereniging vzw verzamelde onder andere devotionalia: kerkboekprentjes, bidprentjes, pelgrimsvlagge en dergelijke. Deze collectie wordt momenteel herbestemd naar andere erfgoedspelers, en tegelijkertijd gedigitaliseerd. De vereniging heeft heel wat achtergrondinformatie verzameld over deze bronnen, en zij zien de volgende mogelijkheden met het (gedigitaliseerde) materiaal:

- > Vlijtplaatjes in Vlaanderen. Invloeden van over de grens.
- > Illustratoren in de loop van de geschiedenis geboeid door de Katholieke Actie.
- > De opgang van de fotografie beeldenwissel in het apostolaat..
- > De Eucharistie in de beeldtaal
- > Beeldtaal in de catechese
- > De grote uitgeverijen in de beeld pastoraal....
- > Devotie en devotionalia, tussen magie en ?...

Meer informatie? Neem contact op Henri Vandenbergh via mvchvdb@gmail.com

5.4. Digitale editie (bijvoorbeeld met Transkribus) van een brievenkorpus.

Interessant zijn de brieven van negentiende-eeuwse schrijfsters (rechtenvrij materiaal) zoals Virginie Loveling (1836-1923), Johanna Desideria Courtmans-Berchmans (1811-1890) en Maria de Lannoy (1890-1968). De transcriptietool Transkribus biedt de mogelijkheid om op basis van een aantal getranscribeerde pagina's een model te ontwikkelen dat in staat is om handschriften automatisch te transcriberen. Zo help je de onderzoeksgemeenschap.

Contact

johanna.ferket@antwerpen.be

+32 (3) 222 93 27

+32 (4) 89 91 04 75

5.5. Het netwerk van kunstcritici

Het Letterenhuis bewaart verschillende grote archieven van personen die over (eigentijdse) kunst schreven. Deze archieven werpen licht op de netwerken en contacten van kunstenaars en critici, op de geschiedenis van de kunstkritiek in België en op de manier waarop buitenlandse kunstenaars bekendheid verwierven in België. Een interessant archief is dat van Maurits Bilcke (1913-1993), dat recent werd verwerkt.

Contact

johanna.ferket@antwerpen.be

+32 (3) 222 93 27

+32 (4) 89 91 04 75

5.6. Boekillustratie

Het archief van uitgeverij De Sikkell bevat de houtblokken en drukclichés van illustratoren zoals Frans Masereel (1889-1972), Jozef Cantré (1890-1957) en Henri van Straten. Samen met de correspondenties met de auteurs, werpt dit materiaal een interessant licht op het ontstaansproces van de literaire werken. Ook zijn er archieven van illustratoren: Frans Dille (1909-1999) verzorgde de illustraties voor boeken van Lode Zielens (1901-1944), Marnix Gijzen (1899-1984) en Gerard Walschap (1898-1989). Anne Westerduin (1945) zorgde tussen 1987 en 2019 voor de illustraties van 150 kinder- en jeugdboeken van auteurs zoals Bettie Elias (1953), Ed Franck (1941) en Detty Verreydt (1950). Ze was ook vaste illustratrice van educatieve tijdschriften zoals Zonnekind, Zonneland en Zonnestraal.

Contact

johanna.ferket@antwerpen.be

+32 (3) 222 93 27

+32 (4) 89 91 04 75

5.7. Theater vernieuwing

Het archief van toneelauteur, regisseur en acteur Tone Brulin (1926-2019) geeft een rijk beeld van zijn theateractiviteiten. Hij richtte in 1953 samen met Jan Van Den Broeck (1912-1976) in Antwerpen het Nederlands Kamertoneel op, een avant-gardistisch kamertoneelgezelschap. Brulin werkte o.a. voor de Brusselse KVS en de BRT en maakte ook internationaal furore als theatermaker, onder andere in Zuid-Afrika en Maleisië. In 1975 richtte hij de toneelgroep TIE 3 op, gevestigd in Antwerpen, die zich richtte op de opvoering van multiculturele voorstellingen in binnen- en buitenland.

Contact

johanna.ferket@antwerpen.be

+32 (3) 222 93 27

+32 (4) 89 91 04 75

5.8. Jeugdliteratuur

Antoinette Buckinx-Luykx (1903-1983) was jeugdschrijfster en oprichtster van Kunstenaars voor de jeugd. Ze schreef veel over de rol van de vrouw in de maatschappij. Haar archief bevat verschillende teksten over hoe je een goede huisvrouw moet zijn, over opvoeding, tips voor jonge meisjes, welke literatuur vrouwen best lezen, enz. Haar archief biedt een inkijk in de opvattingen over man-vrouwverhoudingen na de Tweede Wereldoorlog.

Contact

johanna.ferket@antwerpen.be

+32 (3) 222 93 27

+32 (4) 89 91 04 75

5.9. Andere onderwerpen uit het Letterenhuis

Deze kan je terugvinden in de onderzoeksgids: <https://letterenhuis.be/nl/pagina/onderzoek>

6. ONDERWERPEN OVER ARCHITECTUUR EN LANDSCHAP

6.1. Herita

Stagiairs kunnen via het programma van Herita Scholar een eerste ervaring opdoen binnen erfgoed en hun professioneel netwerk beginnen uitbouwen. Stages en onderzoeken worden georganiseerd volgens de regels van je opleiding. Bepaalde opleidingen staan geen vrije keuze van stageplaatsen toe, informeer je daarom eerst bij je opleidingsverantwoordelijke of een stage bij Herita mogelijk is.

Wil je graag onderzoek voeren naar onze sites of stage lopen bij Herita? Download onze brochure en neem contact op met Leonard Adriaen.

<https://www.herita.be/nl/stage-onderzoek>

6.2. Biografie van Georges Ritte en bouwactiviteiten

Georges Ritte was een aannemer van dijkwerken uit Schaarbeek, die rond het begin van de 20ste eeuw toezicht hield op veel van de werken aan de Schelde rond Hamme. Hij heeft daarbij de villa Drijgoten in Hamme laten bouwen en was later ook eigenaar van de fraaie villa Ritte in Grembergen. Vanaf 1910 was hij ook eigenaar van het dievenmolentje op de Scheldedijk in Weert. Zeker is dat er nog veel onduidelijkheden zijn over welke eigendommen van hem waren en welke bouwwerkzaamheden hij heeft laten uitvoeren. Een thésisonderzoek kan een overzichtsstudie geven of zich toespitsen op een enkel bouwwerk.

Interesse? Stuur dan een mailtje naar: nikki@rlsd.be

6.3. Bouwen, architectuur en ruimtelijke vormgeving met oog voor immaterieel- erfgoedpraktijken

Hoe kan de vormgeving van (publieke of openbare) ruimte, bv. in het kader van stadsvernieuwingsprojecten en bouwprojecten, het floreren van immaterieel erfgoedpraktijken een plaats geven?

Internationaal beginnen overheden, stadsplanners, architecten... aandacht voor immaterieel erfgoed in de ruimtelijke ontwikkeling mee te nemen.

Zo wordt het denken over bv. ruimte voor streetfood, ambachtelijke activiteiten of ateliers, performance in de open ruimte, kermissen, markten of circus, verhalenvertellers, trajecten van stoeten en optochten, skatecultuur, woonwagencultuur, enzovoort steeds meer ook gecapteerd in wereldwijd groeiend bewustzijn van de waarde en het belang van immaterieel erfgoed in ons samenleven, en in duurzame (toeristische, economische ...) ontwikkeling, in place-making, urban regeneration enz

Er liggen diverse mogelijkheden voor het uitwerken van thesisonderzoek: algemene verkenning van dit thema in een internationaal perspectief, verkenning van interessante praktijkvoorbeelden uit diverse contexten (bv. focussend op rurale of op grootstedelijke contexten, of andersom bv. focussend op specifieke erfgoedpraktijken (bv. hoe wordt in diverse voorbeelden ruimte gemaakt voor vakmanschap in stadsvernieuwing en welke rol speelt het immaterieel-erfgoedparadigma daar al dan niet bij vandaag, waar liggen knelpunten en kansen, ...?). Ook voorstellen voor het uitwerken van gerichte cases en onderzoek specifiek rond praktijken en ruimtelijke omgeving in Vlaanderen en Brussel verwelkomen we met groot enthousiasme.

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be. Samen maken we de vraagstelling en aanpak concreet.

6.4. Sociaalhistorisch huizenonderzoek in Openluchtmuseum Bokrijk

De focus van dit onderzoek ligt op een welbepaald historisch gebouw uit het gebouwenpatrimonium van Bokrijk. Tijdens de studie is er aandacht voor de bouwgeschiedenis, de bewonersgeschiedenis van het gebouw en de materiële cultuur die verbonden is aan het gebouw. Mogelijke cases zijn de Langevelhoeve uit Helchteren, het Woonhuis uit Lokeren en het Teutenhuis uit Eksel. Op basis van de verzamelde informatie formuleert de student een eigen voorstel voor de ontwikkeling, inrichting en ontsluiting van het gebouw binnen Bokrijk.

Het startpunt van het onderzoek is het gebouw zelf en de archieven/documentatie/foto's die in Bokrijk bewaard worden. Daarnaast verricht de student ook onderzoek in de herkomstgemeente van het gebouw (lokale archieven als de kerkfabriek, contacten leggen met de lokale heemkring en eventuele nazaten), het Provinciearchief Limburg en het Antwerpse Letterenhuis waar zich een groot deel van het archief van de eerste museumconservator, Jozef Weyns, bevindt. De studie van de gerelateerde objecten in de Bokrijkcollectie gebeurt in overleg met de cel collectie. Tijdens het onderzoek wordt de stagiair begeleid door de stafmedewerker publieksbemiddeling van de museumcel van Bokrijk.

Vzw Het Domein Bokrijk, Bokrijklaan 1, 3600 Genk, Stafmedewerker publieksbemiddeling - communities, maurane.baert@limburg.be, 011/ 26 53 45

6.5. Onderzoek historische restauratietechnieken in Openluchtmuseum Bokrijk

Bokrijk restaureert momenteel de volledige collectie onroerend erfgoed. Dit momentum is uniek: het museum brengt zo de expertise van verschillende organisaties dicht bij elkaar (aannemers en architecten, Agentschap Onroerend Erfgoed, onderzoekers etc.). Tegelijk blijkt tijdens dit traject dat de restauratiecampagne nieuwe onderzoeksvragen oproept die tot nog toe niet of onvoldoende onderzocht werden.

Thesisonderwerpen:

- > **Kleurstelling van het schrijnwerk van gebouwen** (buitenluiken, ramen, deuren, binnen- en buitenschrijnwerk in het algemeen) is historisch en regionaal bepaald. Het huidige kleurenonderzoek gebeurt door middel van scanmethoden en gekoppelde RAL-kleuren. Echter, de historische gebouwen in Bokrijk werden in de periode 1950-1970 gedemonteerd en overgebracht. De originele kleuren in situ werden volgens toenmalige inzichten gereconstrueerd. Vraag naar wetenschappelijk en historisch onderzoek van het kleurgebruik regionaal met specifieke voorstellen voor Bokrijk en de verschillende museumdelen, rekening houdend met degradatie.
- > Bokrijk telt verschillende gebouwen met **afwijkende dakstructuren** in het museum. Tijdens de restauraties dient hier soms om stabiliteitstechnische overwegingen ingegrepen te worden. Er worden dan aanvullende elementen toegevoegd in hedendaagse materialen, zodat de historische dakstructuur duidelijk zichtbaar blijft. Desondanks werd er in het verleden nog geen onderzoek uitgevoerd naar de opbouw van deze afwijkende dakstructuren, het voorkomen en de verspreiding ervan in Vlaanderen.

Vzw Het Domein Bokrijk, Bokrijklaan 1, 3600 Genk, Stafmedewerker publieksbemiddeling - communities, maurane.baert@limburg.be, 011/ 26 53 45

7. GENDER: VROEGER EN VANDAAG

7.1. Gender en religie

- > Een leven gewijd aan God en de wetenschap: profiel van de eerste vrouwelijke universitaires annuntiaten Heverlee
- > Met ziel en zakelijkheid: profiel van de opeenvolgende algemeen oversten van een zustercongregatie in de 20ste eeuw - annuntiaten Heverlee
- > Meditatie: onderdeel van vrouwelijk religieus leven? Betekenis en rol in de spiritualiteit en de geloofsbeleving van vrouwelijke religieuzen 1945-1970 (interviews en bronnenonderzoek)
- > Zeg het met bloemen: historische oorsprong en betekenis van bloemensymboliek in de spiritualiteit en geloofsbeleving van vrouwelijke congregaties en het zelfverstaan van vrouwelijke religieuzen.

Met vragen kan je terecht bij ria.christens@ce.annuntiaten.be of op 016399320.

7.2. Gender en onderwijs

- > “Wat zal ons meisje/onze jongen worden?": de aanwezigheid van een gendergevoeligheid in de doelstelling en studiekeuzebegeleiding van een pms-centrum: 1950-2000.
- > Calqueren of creëren? Gender en de ontwikkeling van de plastische kunsten in het secundair onderwijs (19de-20ste eeuw): een studie op basis van handboeken in het vrij onderwijs.
- > Van arts d'agrément tot 'nuttige' handwerken: evoluerend programma en praxis in het meisjesonderwijs.
- > Onderwijzen: hoe het wonder wijzen? Interne en externe factoren van verandering in de aanpak van het 'klassikaal lesgeven' 1975-2020.

Met vragen kan je terecht bij ria.christens@ce.annuntiaten.be of op 016399320.

7.3. Genderdiversiteit en het erfgoedveld.

- > Hierbij kan het zowel gaan om vrouwen/mannen, als LGBTQI+.

- > Er kan gekeken worden naar de interne werking van erfgoedorganisaties: hoe zit het met de genderdiversiteit in het personeel, de faciliteiten in het gebouw, communicatie rond genderdiversiteit.
- > Er kan ook gekeken worden naar de publiekswerking (tentoonstellingsbeheer, beeldvorming/communicatie, activiteiten).
- > Tenslotte kan ook het collectiebeheer onder de loep worden genomen i.v.m. genderdiversiteit.

Contactpersoon: Saidja Steenhuyzen saidja.steenhuyzen@faro.be

8. ARCHEOLOGISCHE EN GEOGRAFISCHE ONDERWERPEN

8.1. Evolutie van het landschapsgebruik in de Benedenscheldevallei in de periode 2000 v.C. - 900 n.C.:

Hoe werd het landschap door de mens in de bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd en vroege middeleeuwen gebruikt? Op welke plaatsen in het landschap werden de nederzettingen ingepland? Op welke locaties de grafvelden? Hoe werden de waterlopen gebruikt, zoals blijkt uit onder andere de bagger- en andere riviervondsten? Treden hierin wijzigingen op doorheen de tijd?

Interesse? Stuur dan een mailtje naar: nikki@rlsd.be

8.2. De Merovingische occupatie in de regio Schelde-Durme

De regio Schelde - Durme beschikt over een bijzondere collectie aan Merovingische grafvondsten. Er zijn natuurlijk de collectie van de Zwijvekekouter (Dendermonde) en een aantal kleinere oudere vondstcomplexen zoals die van Serskamp en Wichelen. Daarnaast is er ook een beperkte dataset rond de vroegmiddeleeuwse nederzetting, veelal in de vorm van prospectiemateriaal (spreiding), maar ook in de vorm van bodemsporen (cfr. Oudegem). Er zijn ook verschillende baggervondsten uit de vroege middeleeuwen zoals o.a. de houten drakenkoppen. Tenslotte leverde de archeologie in kader van het herziene Sigmaphan ook gegevens op over het 5de -6de -eeuwse landschap. De data kan ook relevant zijn om te in een ruimer project rond Merovingische begraving in Vlaanderen of de occupatie van de Scheldevallei.

Interesse? Stuur dan een mailtje naar: nikki@rlsd.be

8.3. Mottekastelen in de regio Schelde-Durme

Er bevinden zich vier gekende mottes in het gebied Schelde-Durme: het kasteel van Laarne, de site Meerbos te Wichelen, de Ruinenberg nabij Opdorp (Buggenhout) en de motte van Bergenmeersen. De laatste is ondertussen verdwenen bij de Sigma-werken, maar werd opgegraven door het agentschap Onroerend Erfgoed. Het kasteel van Laarne werd in de jaren 1980 uitgebreid onderzocht. De site van de Meirbos en de Ruinenberg zitten nog mooi bewaard in het landschap. De site Meirbos werd begin 20ste eeuw onderzocht door Baron A. de Loë (1905). Het loont de moeite een analyse en synthese te maken van alle beschikbare gegevens (archeologisch, historisch en landschappelijk) om de ware betekenis van deze sites te reconstrueren. De sites lenen zich ook tot bijkomend niet-invasief onderzoek. Dit kan bestaan uit:

- > Bijkomend detectiewerk (rond de gekende sites of ruimer) via desktop-study: historische cartografie, luchtfoto's en DHM;

- > Bijkomend onderzoek naar setting, morfologie en via desktop-study: historisch en geo-archeologische kaartmateriaal
- > Bijkomend geofysisch en landschappelijk booronderzoek in functie van landschapsreconstructie en optimaal beheer

Momenteel loopt er een project rond de toepassing van niet-invasieve technieken bij het landschappelijk en beheersmatig onderzoek naar mottekastelen in Vlaanderen. Ook de Provincie Oost-Vlaanderen is betrokken. Mogelijk zijn er opportuniteiten om hier aansluiting te vinden met de regio.

Interesse? Stuur dan een mailtje naar: nikki@rlsd.be

8.4. Sites met walgracht in de regio Schelde-Durme

Waar liggen deze sites ingeplant, de typologie, zijn er typische kenmerken voor de regio, wat zeggen ze over de omgeving, historisch bronmateriaal, etc. er zijn er een 80-tal in de CAI volgens de synthese. Syntheseonderzoek van oude en nieuwe data kan zich richten op een lokale typologie van de sites met walgracht; maar er is ook vergelijkend onderzoek mogelijk naar spreiding en inplanting van de sites in het landschap.

Interesse? Stuur dan een mailtje naar: nikki@rlsd.be

8.5. Typologie dorpen in de regio Schelde-Durme

Op het historisch kaartmateriaal en ook in morfologie van de huidige dorpskerken valt het op dat er in de regio een aantal interessante typen dorpen aanwezig zijn: bv. driesdorpen (Opdorp bij Buggenhout) en oevermarkten (vb. Baasrode). In Nederland bestaat een typologie van dorpen, maar in Vlaanderen is dit nog niet echt het geval. Een typologisch onderzoek kan een interessante oefening zijn naar beheer van de dorpskernen en van het archeologisch erfgoed in die kernen. Daarbij kunnen de historische kernen worden afgebakend en gevectoriseerd. Data voor deze afbakening kan gehaald worden uit historisch kaartmateriaal, archeologische literatuur (cfr. onderzoek in Baasrode, Moerzeke, Zele,...), archeologienota's, nota's en eindverslagen.

Interesse? Stuur dan een mailtje naar: nikki@rlsd.be

8.6. Rivierinsnijdingen in de regio Schelde-Durme

De exacte periode van insnijding en migratie van de laatglaciale Scheldemeanders is niet gekend. Hoe lang duurde deze migratie? Gebeurden alle insnijdingen min of meer tegelijk? Is er een verband met de klimaatschommelingen in het laatglaciaal? De insnijding zelf kan niet gedateerd worden, wel de start van de opvulling. Dateringen van de basis van de opvulling zijn tot nu toe zo goed als altijd onbetrouwbaar, wegens hardwatereffect bij datering van bulkstalen. Systematische datering op macroresten kan een antwoord bieden, eventueel in combinatie met OSL-datering van kronkelwaardafzettingen.

Interesse? Stuur dan een mailtje naar: nikki@rlsd.be

8.7. Rivierduinen in de regio Schelde-Durme

Veel bewoningskernen liggen op rivierduinen. Om welke dorpen gaat het? Wanneer zijn die dorpen ontstaan? Zijn al deze rivierduinen in dezelfde periode ontstaan, met name op het einde van het

laatglaciaal? Was er een reactivatie van eolische activiteit in de Romeinse tijd en/of middeleeuwen (bijv. Romeins veen in duin van Uitbergen)⁴⁷? Is er een relatie tussen landgebruik/bewoning en reactivatie?

Interesse? Stuur dan een mailtje naar: nikki@rlsd.be

8.8. Getijden in de regio Schelde-Durme

Tot waar kwam het getij in het Midden-Holoceen? Dit is tot nu toe vastgesteld tot Bazel. Had het getij ook een impact ten zuiden van het doorbraakdal van Hoboken?

Interesse? Stuur dan een mailtje naar: nikki@rlsd.be

9. ORGANISATIE EN MANAGEMENT

9.1. Religieus erfgoed en marketing. Het opstellen van een marketingplan

Monumentale Kerken Antwerpen (MKA): het samenwerkingsverband tussen de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, de Sint-Andrieskerk, de Sint-Carolus Borromeuskerk, de Sint-Jacobskerk en de Sint-Pauluskerk) www.mkantwerpen.be

De thesis betreft het opstellen van een marketing plan voor één van de vijf kerken

Contact: Tonia.Dhaese@antwerpen.be

9.2. Intersectoraal werken rond immaterieel erfgoed

(Bestuurskunde, erfgoedstudies, cultuurmanagement...)

Intersectoraal werken is een belangrijk principe in immaterieel-erfgoedwerk. Maar in de praktijk is het lang niet altijd evident, en in het beleid ligt het vaak nog complexer met uiteenlopende beleidskaders, reglementen, jargon, financieringsvormen, ...

Maar Werkplaats immaterieel erfgoed timmert graag aan de weg!

Heb jij interesse in de vraag hoe we vanuit beleid en professionele erfgoedwerking kunnen helpen schotten overstijgen en bruggen slaan, met pakweg het domein van Welzijn, of Economie, of Natuur en Bos, of Landbouw, of Integratie en inburgering, ...?

Kom met ons méé bruggen bouwen door in te zoomen op de uitdagingen van bv. samenwerking met één specifiek beleidsdomein of meer algemene managementonderzoek en -voorstellen rond intersectorale immaterieel-erfgoedwerking!

Contacteer ons via info@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be

www.werkplaatsimmaterieelerfgoed.be - www.immaterieelerfgoed.be